

SUKUPOLVIBAROMETRI 2025

Sukupolvibarometri 2025

© E2 Tutkimus 2025

E2 Tutkimuksen työryhmä: Ville Pitkänen, Jenni Simonen,
Karina Jutila, Tuija Väyrynen, Roosa Veijola ja Aino Heikkilä

ISBN (PDF): 978-952-5895-11-7

www.e2.fi

Graafinen suunnittelu ja taitto: Roosa Veijola ja Tuija Väyrynen

Saatteeksi: Miksi tämä tieto on tärkeää?

Väestön ikääntyminen on yksi merkittävimmistä yhteiskunnan muutostekijöistä Suomessa. Se, että ihmiset elävät yhä pidempään, muokkaa ihmisten kaikkia elämänvaiheita ja elämäntulkua.

Ikääntyminen ja pitkäikäisyys eivät ole ainoastaan yksilöitä koskettavia asioita. Ikääntymisellä on vaikutuksensa esimerkiksi koulutukseen, sosiaali- ja terveystieteisiin, työmarkkinoihin, kulttuuriin, kaupantekseen ja asumiseen. Mikään sektori ei jää pitkäikäisyydestä "osattomaksi".

Suomalaisessa elämäntavassa eri sukupolvet ovat etäännyneet toisistaan. Palvelut, työelämä ja julkinen keskustelu eivät vahvista sukupolvien yhteistyötä, vaan oletuksena on pikemminkin, että ikä ominaisuutena määrittelee paitsi ihmisen tarpeita, myös esimerkiksi arvoja, voimavaroja, osallisuutta ja kiinnostuksen kohteita.

E2 Tutkimus, Miina Sillanpään Säätiö ja Työeläkevakuuttajat TELA ry ovat kehittäneet yhdessä Sukupolvibarometrin palvelemaan näitä tiedontarpeita. Barometrissä tarkastellaan, mitä eri ikäiset suomalaiset ajattelevat ikääntymisestä ja sukupolvista.

Väestön ikääntyminen tuo yhteiskuntaan sekä ongelmia että uusia mahdollisuuksia. Sukupolvibarometri tukee varautumista väestökehityksen muutoksiin ja monipuolistaa yhteiskunnallista keskustelua.

Kiitämme Sukupolvibarometrin toteutukseen osallistuneita ja toivotamme hyviä lukuhetkiä!

Helsingissä 21.1.2025

Karina Jutila
toimitusjohtaja
E2 Tutkimus

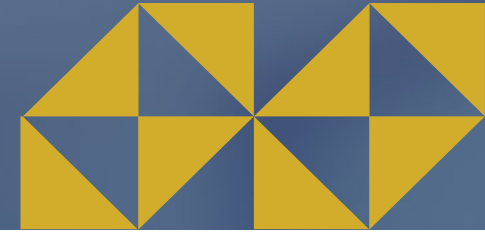
Soile Kuitunen
toimitusjohtaja
Miina Sillanpään Säätiö

Suvi-Anne Siimes
toimitusjohtaja
Työeläkevakuuttajat TELA ry

Sisällys

1. Sukupolvien yhteistyö	6
2. Eri-ikäisten arvostelu ja arvostus	13
3. Sukupolvien solidaarisuus	20
4. Taloudellinen oikeudenmukaisuus sukupolvien välillä	30
5. Ikäryhmien osallisuus yhteiskunnassa	37
6. Merkityksellinen elämä, omakuva ja ihanneikä	46
7. Ajatukset ikääntymisestä ja eläkevuosista	55
Lähteet	63

Aineiston kuvaus

Suomalaisten asenteita kartoittavan kyselytutkimuksen aineisto kerättiin 29.10.2024–6.11.2024 Norstatin internetpaneelissa. Aineisto edustaa 18 vuotta täyttäneitä mannersuomalaisia.

Kyselyyn vastasi yli tuhat suomalaista (N=1120). Aineisto on painotettu iän, sukupuolen ja asuinpaikan mukaan väestötilastoja vastaavaksi.

Aineisto on analysoitu määrällisin menetelmin ja tuloksia on peilattu yhteiskunnallisiin tilannetekijöihin.

Kyselyaineistoa täydentää kenttätutkimuskäynti vanhusten palveluasumisen yksikössä. Nettipaneelilla kerätylle kyselyaineistolle on ominaista, että kyselyyn vastaavat suhteellisen aktiiviset ja hyväkuntoiset ikäihmiset. Kuvaa ikääntyneistä vastaajista monipuolistettiin havainnoimalla ja haastatteleamalla myös huonokuntoisempia ja toimintarajoitteisia ikäihmisiä.

Tässä raportissa puhutaan rinnakkain ikäryhmistä, ikäluokista ja sukupolvista. Usein myös arkikielessä näitä käsitteitä käytetään toistensa synonyymeinä. Määrällisissä tarkasteluissa fokus on kuitenkin ikäryhmissä.

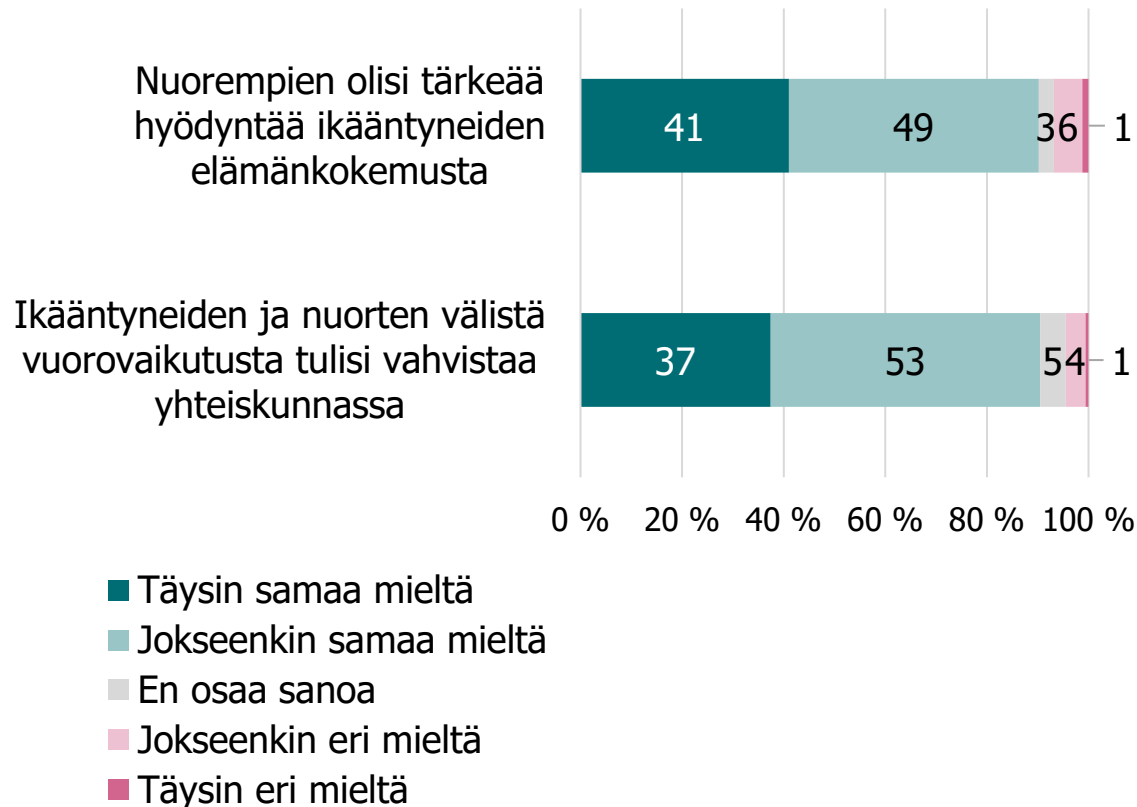

1. Sukupolvien yhteistyö

Kaikenikäiset haluavat vahvistaa nuorten ja ikääntyneiden vuorovaikutusta

Kuvio 1. Arvioi seuraavia väittämiä. Oletko samaa tai eri mieltä väittämien kanssa? (%)

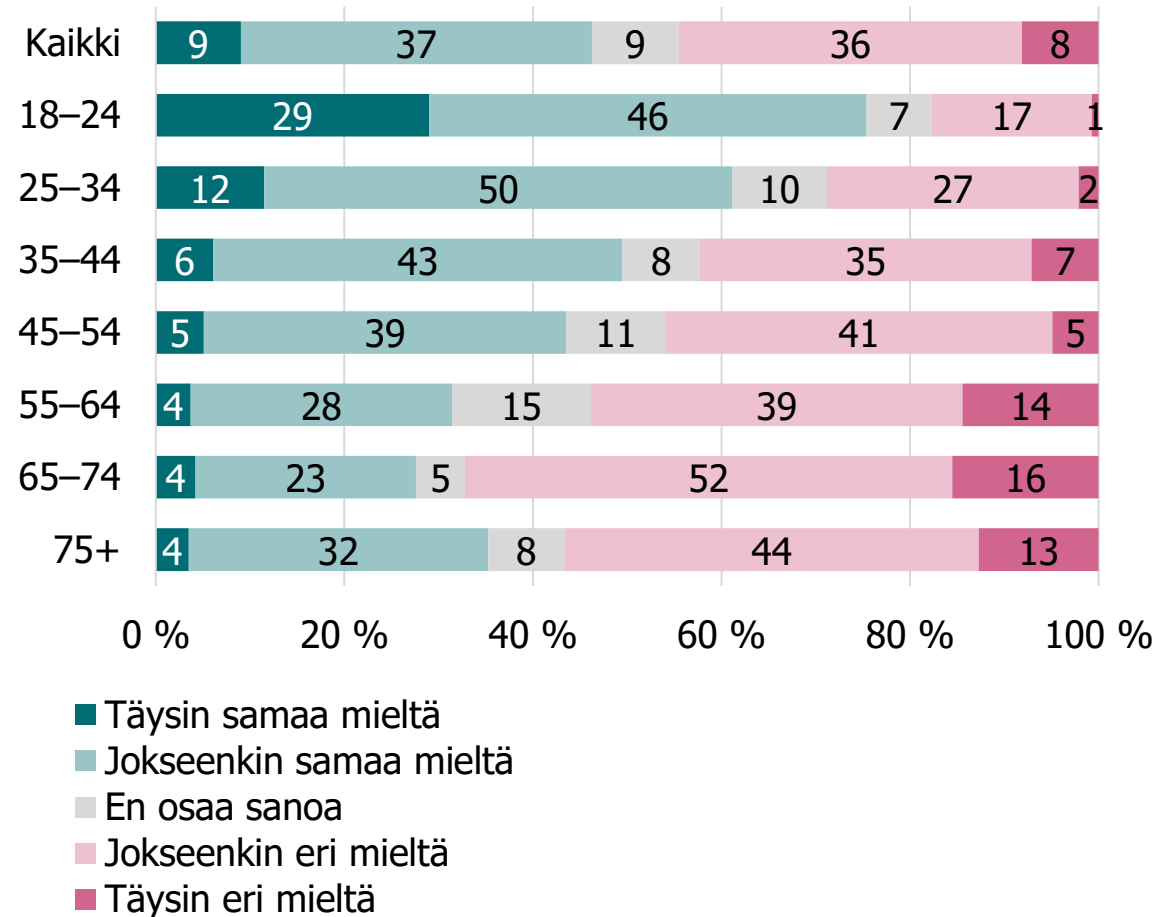
Suomalaiset jakavat käsityksen siitä, että nuorempien olisi tärkeää hyödyntää ikääntyneiden elämäkokemusta (**kuvio 1**): peräti 90 prosenttia ajattelee näin.

18–24-vuotiaat kannattavat väitettä hieman muita ikäluokkia harvemmin, mutta heistäkin yli 70 prosenttia on samaa mieltä siitä, että ikääntyneiden elämäkokemusta on tärkeää hyödyntää. Yli 75-vuotiaista näin ajattelee 98 prosenttia.

Myös ikääntyneiden ja nuorten vuorovaikutukseen suhtaudutaan myönteisesti. Peräti 90 prosenttia suomalaisista ajattelee, että vuorovaikutusta tulisi vahvistaa. Kannatus on korkeaa kaikissa ikäluokissa.

Ikääntyneet ovat avoimia eri-ikäisten seuralle

Kuvio 2. Olen mieluiten tekemisissä oman ikäisten ihmisten kanssa. Ikäryhmittäin (%).

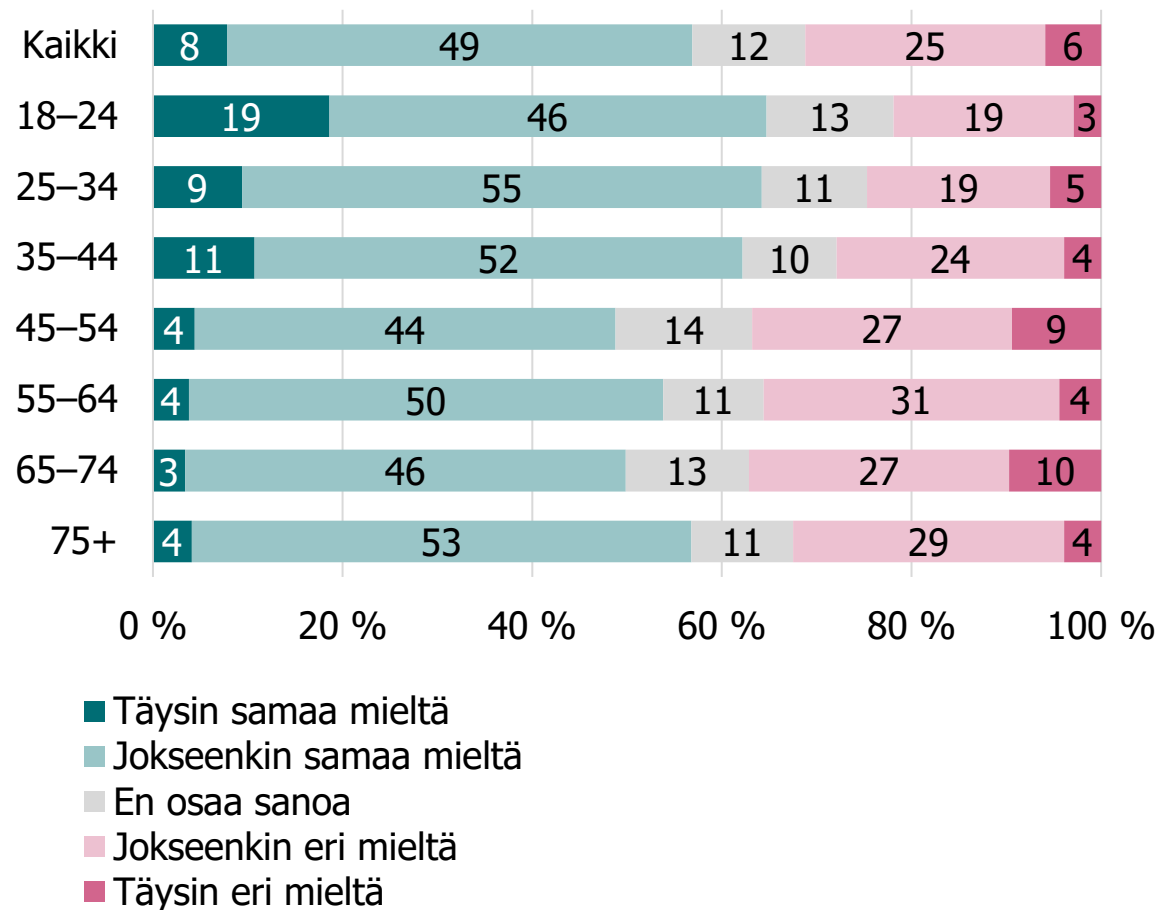
Suomalaisista 46 prosenttia on mieluiten tekemisissä oman ikäisten ihmisten kanssa (**kuvio 2**). Nuorten keskuudessa halu oman ikäisten seuraan korostuu. 18–24-vuotiaista jopa kolme neljästä on mieluiten oman ikäistensä kanssa. Myös 25–34-vuotiaiden enemmistö (62 %) suosii oman ikäistään seuraa.

Vanhemmissa ikäluokissa selvästi suurempi osuus on eri mieltä väittämästä. Vain noin neljännes (27 %) 65–74-vuotiasta ajattelee, että on mieluiten tekemisissä oman ikäistensä kanssa.

Tämän kyselyn perusteella iän merkitys ihmissuhteissa siis vähenee iän myötä, ja erityisesti ikääntyneet suhtautuvat avoimesti kanssakäymiseen eri-ikäisten kanssa.

Yli puolet suomalaisista arvioi, että nuoret suhtautuvat iäkkäisiin myönteisesti

Kuvio 3. Nuoret ihmiset suhtautuvat Suomessa yleensä myönteisesti iäkkäisiin. Ikäryhmittäin (%).

Yli puolet (57 %) suomalaisista kokee, että nuoret ihmiset suhtautuvat Suomessa yleensä myönteisesti iäkkäisiin (**kuvio 3**). Erityisesti nuorimmat ikäryhmät ovat tätä mieltä.

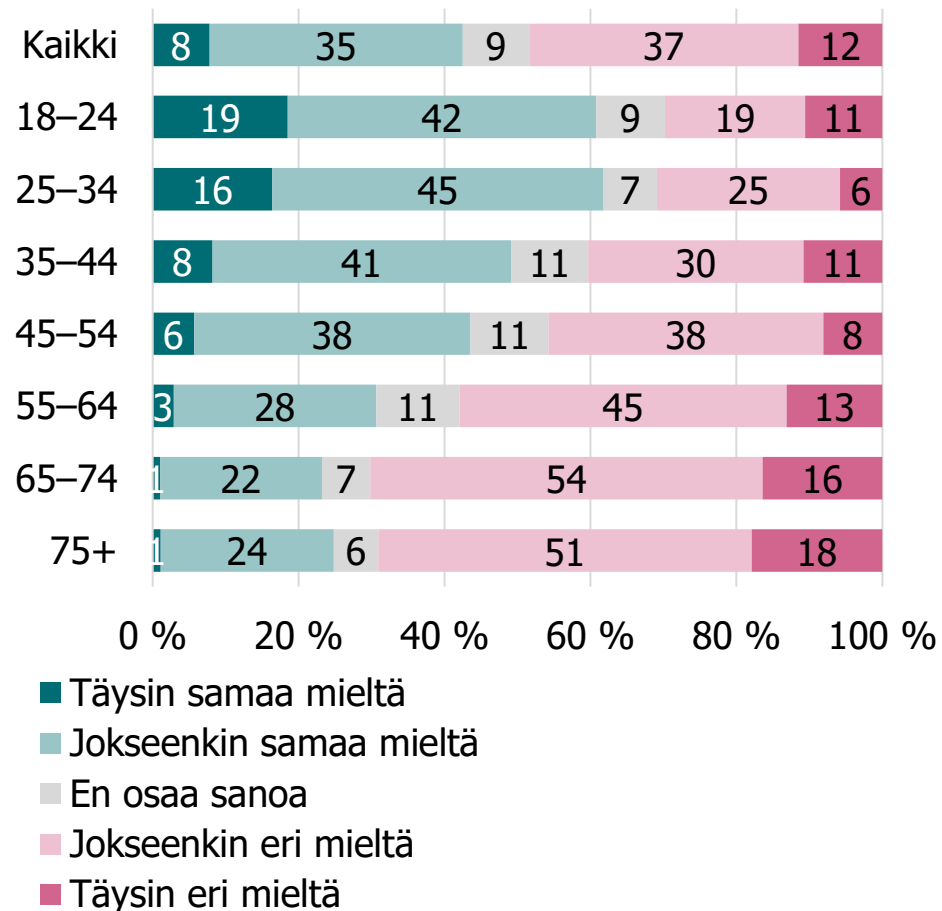
Erimielisten osuudet kasvavat vanhemmissa ikäryhmissä. Kriittisimpiä ovat 65–74-vuotiaat, joista yli kolmasosa (37 %) on eri mieltä siitä, että nuoret suhtautuvat Suomessa myönteisesti iäkkäisiin. 45-vuotiaista ylöspäin ikäryhmien väliset erot ovat kuitenkin melko vähäisiä.

Nykynuoriso on suuremmalta osalta huonosti kasvatettu. He eivät osaa kunnioittaa vanhempia ihmisiä eikä luontoa. Ei uskalla liikkua enää missään turvallisesti. (Nainen, 65 v.)

Ikääntyneiden asennoituminen nuoriin jakaa mielipiteitä

Kuvio 4. *Ikääntyneet eivät arvosta nuorten ajatuksia.* Ikäryhmittäin (%).

Ikääntyneet eivät arvosta nuorten ajatuksia -väittämä jakaa suomalaisia: 43 prosenttia on väittämästä samaa mieltä ja 49 prosenttia eri mieltä (**kuvio 4**).

Ikäryhmien näkemuserot ovat suuret. Nuorista noin 60 prosenttia arvioi, etteivät ikääntyneet arvosta nuorten ajatuksia, ja eläkeikäisistä näin ajattelee runsaat 20 prosenttia. Sama ikäryhmien välinen ero on havaittu muissakin tutkimuksissa (Vaarama 2024).

Valtaosa kahdesta vanhimmasta ikäryhmästä (n. 70 %) kokee, että ikääntyneet arvostavat nuorten ajatuksia.

Asia jakaa suomalaisia selvästi enemmän kuin nuorten asenteet ikääntyneitä kohtaan (ks. Kuvio 3).

” *Kokemuksieni perusteella itseäni vanhemmat ihmiset vähättelevät helposti omia kokemuksiani tai huoliani. He myös kertovat sen suoraan, joka voi olla tilanteesta riippuen jopa loukkaavaa.* (Nainen, 21v.)

- - *vanhemmat ihmiset eivät kuuntele nuorten huolia ja ajattele nuorten tulevaisuutta. Esimerkiksi minusta ei ole hyvä idea nuorten tulevaisuuden kannalta että koulutuksesta ja opintotuista leikataan.* (Mies, 20 v.)

Mihin pitäisi havahtua?

Sukupolvien yhteistyö - Tulkintoja tuloksista

Eri-ikäisten vuorovaikutusta halutaan vahvistaa

Enemmistö suomalaisista (90 %) toivoo vahvempaa vuorovaikutusta nuorten ja ikääntyneiden välille. Kannatus asialle on korkea kaikissa ikäluokissa.

Sukupolvien välisen vuorovaikutuksen ja yhteydenpidon voidaan katsoa heijastuvan erilaisiin elämäntilanteisiin ja sosiaalisiin verkostoihin (ks. esim. Elder & Johnson 2003). Suomessa verkostot ja yhteydenpito on varsin keskittynyttä.

Suomi on ikäsiiloutunut yhteiskunta, jossa eri-ikäisten kohtaamiselle on niukasti paikkoja perhepiirin, suvun ja työelämän ulkopuolella. Syitä voidaan etsiä vahvasta itsenäisyyden ja yksityisyyden kulttuurista, ja verrattain vahvasta hyvinvointivaltiosta, joka tarjoaa turvaa kansalaisilleen. Myös kaupungistumisella on oma, yhteisöjä uudelleen muovaava vaikutus. Vaikka järjestökenttä on Suomessa laaja ei sekään välttämättä yhdistä eri sukupolvia vaan tarjoaa varsin kohderyhmäkeskeisiä toimintamahdollisuuksia. Eläkeläiset ja opiskelijat ovat kanssakäymisessä usein omissa piireissään.

Työyhteisöt ovat luontevia areenoita eri-ikäisten yhteistyölle, mutta nuorimmat ja ikääntyneet jäävät niiden ulkopuolelle. Siksi on tarpeen pohtia, miten voidaan tarjota lisää mahdollisuuksia

nuorten ja varttuneempien kanssakäymiselle. Voisiko esimerkiksi harrastuksista ja julkisesta keskustelusta saada antoisampia sukupolvirajoja rikkomalla?

Ikääntyneiden kanssakäyminen nuorempien kanssa voi olla iso voimavara Suomelle. Monilla ikääntyneistä on halua tähän, ja nuoret tunnistavat, että heillä on opittavaa vanhemmilta ihmisiltä. Samalla ikääntyneille tarjoutuu mahdollisuus oppia nuorilta.

Ikääntyneillä on halua ja kykyä olla nykyistä pidempään mukana yhteiskunnan eri areenoilla ja jakaa elämäkokemustaan. Yhteiskunta muuttuu nopeasti, ja ikääntyneiden vuosikymmenten perspektiiviä tarvitaan muutoksiin sopeutumisessa. Sukupolvien vuoropuhelu voi parhaimmillaan vahvistaa yhteisöjen ja yksilöiden resilienssiä.

Mihin pitäisi havahtua?

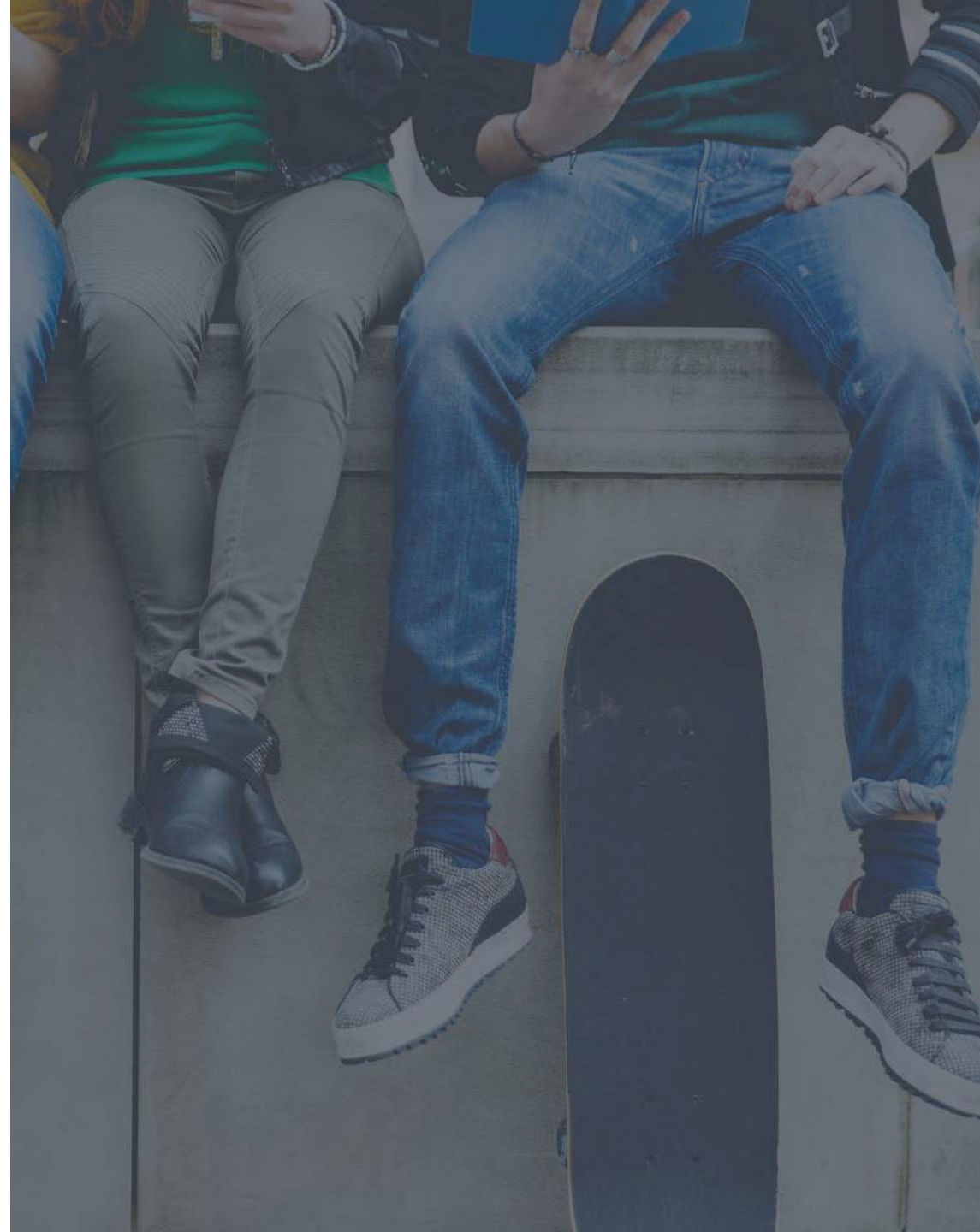
Sukupolvien yhteistyö - Tulkintoja tuloksista

Nuorten ajatuksia kannattaisi kuunnella

Nuorten enemmistö kokee, etteivät ikääntyneet arvosta heidän ajatuksiaan. Keski-ikäisistäkin liki puolet arvioi, etteivät ikääntyneet arvosta nuorten näkemyksiä ja kuta kuinkin puolet on päinvastaista mieltä. Ikääntyneet ovat asiasta eri mieltä.

Myös Väestöliiton tuoreessa tutkimuksessa (Vaarama 2024) havaittiin, että nuoret kokevat arvostuksen puutetta. Nuoret ajattelivat vanhempia ikäryhmiä useammin, että iäkkäät eivät halua kuulla nuorempien näkemyksiä.

Monet tutkimukset kertovat, että nuoret kärsivät epävarmuudesta, jaksamisen ongelmista ja kokevat pärjäämisen paineita (ks. esim. Eronen ym. 2022). Koko yhteiskunnan ja nuorten itsensä kannalta on tärkeää, että nuorten kuulluksi tulemisen kokemuksia ja uskoa tulevaisuuteen vahvistetaan. Ääneen lausuttu hyväksyntä ja rohkaisu ovat tärkeitä viestejä tässä ajassa, kun myös vertailu muihin aiheuttaa epävarmuutta ja vie voimavaroja (Haidt 2022). Sukupolvien vuoropuhelu tarkoittaa paitsi ikääntyneiden elämänviisauden hyödyntämistä myös nuorten ajatusten ja ideoiden arvostamista.

2. Eri-ikäisten arvostelu ja arvostus

Vanhemmissa ihmisissä arvostetaan elämäkokemusta

Mitä erityisesti arvostat sinua vanhemmissa ihmisissä?

Teemoitellut avovastaukset.

- Elämäkokemus ja viisaus
- Sisukkuus ja sitkeys
- Rauhallisuus ja harkinta
- Elämänilo ja -asenne, positiivisuus
- Ahkeruus
- Auttamishalu, ystävällisyys

Elämäkokemus ja yleensä sen tuoma suhteellisuudentaju.

(Mies, 31 v.)

Elämäkokemusta ja näkökulmaa. Asiat, joita jokainen sukupolvi tekee auttaakseen seuraavia. (Nainen, 21 v.)

Suomalaisilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, mitä he arvostavat itseään vanhemmissa ihmisissä. Vastauksissa tulee huomioida, että ”itseä vanhempi” voi tarkoittaa eri vastaajille eri ikäluokkiin kuuluvia ihmisiä. Vastaukset eivät siten kerro tietystä sukupolvesta vaan siitä, miten suomalaiset arvioivat itseään vanhempia ihmisiä.

Suomalaiset arvostavat itseään vanhemmissa erityisesti elämäkokemusta. Moni ajattelee, että vanhempien ihmisten tarinat, neuvot ja opit ovat tärkeitä nuoremmille. Eletty elämä on antanut kokemuksia, viisautta ja usein myös suhteellisuudentajua.

Itseä vanhemmissa arvostetaan myös sisukkuutta ja sitkeyttä. Kyky selviytyä vaikeissa olosuhteissa ja luonteen lujuus mainitaan arvostettavina piirteinä.

Suomalaiset korostavat myös vanhempien kykyä rauhalliseen harkintaan sekä vakautta, kypsyyttä ja maalaisjärkeä.

Myös elämäniloa ja positiivisuutta sekä yleistä elämänasennetta arvostetaan. Monen mielestä vanhemmissa ihmisissä on rentoutta, huumoria, hyväntuulisuutta ja ymmärrystä. Heissä korostuu myös kyky nähdä asioiden hyvät puolet. Lisäksi ahkeruus, halu auttaa ja ystävällisyys ovat arvostettujen piirteiden listalla.

Vain muutama vastaaja kertoo, ettei arvosta mitään itseään vanhemmissa.

Itsekkyyttä pidetään itseä vanhempien ärsyttävänä ominaisuutena

Mikä sinua ärsyttää sinua vanhemmissa ihmisissä?
Teemoitellut avovastaukset.

- Itsekkyys ja ylimielisyys
- Ennakkoluulot ja suvaitsemattomuus
- Muutosvastarinta ja jääräpäisyys
- Negatiivisuus, hitaus
- Passiivisuus

”

Besserwisserit eivät ole mukavia. Aina löytyy joku, joka sanoo, että olet vielä niin nuori tai et ole vielä elänyt riittävästi tietääksesi jotakin asiaa. (Nainen, 53 v.)

Selvitimme avoimella kysymyksellä, mikä suomalaisia ärsyttää heitä itseään vanhemmissa ihmisissä. Moni näkee itseään vanhemmissa ihmisissä itsekkyyttä ja ylimielisyyttä. Esimerkkeinä nousevat esiin nuorempien aliarvioiminen tai kykenemättömyys ajatella muita sukupolvia.

Itseä vanhemmissa ihmisissä ärsyttävät myös ennakkoluulot ja suvaitsemattomuus. Osa kuvaa, että heitä itseään vanhemmat pitävät vain omia mielipiteitään oikeina tai näkevät tilanteet mustavalkoisina. Piirteisiin yhdistyvät muutoshaluttomuus ja jääräpäisyys. Ärtymystä aiheuttavat myös konservatiivisuus ja *ennen kaikki oli paremmin* -ajattelutapa, sekä kaavoihin kangistuminen, joustamattomuus ja ehdottomuus.

Osa pitää ärsyttävänä negatiivisuutta, joka voi ilmetä valittamisena, paheksumisena tai synkistelynä. Jotkut ärsyyntyvät myös itseään vanhempien hitaudesta esimerkiksi liikenteessä tai kassajonoissa.

Osa suomalaisista kokee ärsyttäväksi sen, että vanhemmat ihmiset passivoituvat ja jäävät kotiin, vaikka heillä olisi kykyjä ja mahdollisuuksia tehdä enemmän. Tämä voi koskea esimerkiksi harrastuksia tai yhteiskunnallista osallistumista. Osa ärsyyntyy siitä, että heitä itseään vanhemmat ihmiset eivät panosta terveyteen ja jaksamiseen.

Useat kymmenet vastaajat kertovat, että vanhemmissa ei ärsytä mikään. Osa kertoo, että heitä ärsyttävät vanhemmissa ihmisissä samat asiat kuin ihmisissä yleensä.

Nuoremmissa arvostetaan elämäniloa ja halua oppia

Mitä erityisesti arvostat sinua nuoremmissa ihmisissä?
Teemoitellut avovastaukset.

- Elämänilo ja energisyys
- Oppiminen ja kehittyminen
- Rohkeus, avoimuus
- Sosiaalisuus
- Tulevaisuuden usko, optimismi

”

Varmaankin nuoruuden intoa oppia, kokea, parantaa maailmaa ja tehdä itse parhaansa. (Nainen, 81 v.)

Intoa ja jaksamista ja uskoa tulevaisuuteen. (Mies, 59 v.)

Suomalaisilta kysyttiin arvioita heitä itseään nuorempien arvostettavista ja ärsyttävistä piirteistä. Vastauksissa tulee jälleen huomioida, että ”itseä nuorempi” ei viittaa tiettyyn sukupolveen, vaan voi tarkoittaa eri vastaajille eri-ikäisiä.

Suomalaiset arvostavat itseään nuoremmissa erityisesti elämäniloa, energisyyttä ja intoa tehdä asioita. Elämänilo nähdään heittäytymisenä, huolettomuutena ja uteliaisuutena.

Monet arvostavat itseään nuoremmissa kykyä ja halua oppia uusia asioita ja kehittyä. Osa näkee, että nuoremmilla on paljon sellaista tietoa ja osaamista, jota heillä itsellään ei ole.

Nuorempien kuvataan olevan rohkeita kohtaamaan esimerkiksi uusia tilanteita, tekemään omanlaisiaan ratkaisuja, elämään itsensä näköistä elämää ja toteuttamaan toiveitaan. Myös innovatiivisuus, uudet näkökulmat ja luovuus liitetään itseä nuorempiin. Nuorempien arvioidaan olevan usein avoimia ja sosiaalisia.

Itseä nuoremmissa arvostetaan lisäksi tulevaisuudenuskoa ja optimismia. Jotkut arvioivat, että tämä on myönteinen seuraus elämäkokemuksen puutteesta. Nuoremmat eivät ole kyynistyneet. Itseä nuoremmissa on uskoa parempaan tulevaisuuteen ja ”sokeutta mahdottomuuksille”.

Muutammat vastaajat arvioivat, etteivät arvosta itseään nuoremmissa mitään.

Huonot käytöstavat ja välinpitämättömyys ärsyttävät nuorissa

Mikä sinua ärsyttää sinua nuoremmissa ihmisissä? Teemoitellut avovastaukset.

- Käytöstapojen puute
- Itsekeskeisyys ja välinpitämättömyys
- Tiedon ja kokemuksen puute
- Kärsimättömyys ja impulsiivisuus
- Älypuhelinten kohtuuton käyttö

” *Eivät tunne eivätkä halua tuntea historiaa. Että luulevat tietävänsä, millaista on olla vanha, kohtelevat kuin vähämielistä tai lasta. Eivät tee mitään muutosta tavoissaan, vaikka ehkä tietävätkin jotain ilmastonmuutoksesta! Eivät ota vastuuta. Eivät ajattele, vaan haluavat viihtyä. Kuluttavat!* (Nainen, 81v.)

Suomalaisia ärsyttävät itseä nuorempien huonot käytöstavat. Käytöstapojen puute näkyy esimerkiksi toisen loukkaamisena, äänekkyytenä, huuteluna sekä siinä, ettei arvosteta tai kunnioiteta muita.

Moni ärsyyntyy myös itseään nuorempien itsekeskeisyydestä tai välinpitämättömyydestä. Yksi vastaaja puhuu *minä ensin* -syndroomasta, jolla hän kuvaa nuorempien tarvetta tulla nähdyksi.

Moni kokee myös, että itseä nuoremmat ajattelevat tietävänsä ja osaavansa kaiken, vaikka ovat ainakin toisinaan hyvin tietämättömiä ja kokemattomia. Tämä näyttäytyy muille ylimielisyytenä ja ymmärryksen puutteena.

Kärsimättömyys ja impulsiivisuus ovat myös piirteitä, joita suomalaiset liittävät itseään nuorempiin. Nuorempien nähdään vaativan haluamansa heti. Osa puhuu myös itseä nuorempien laiskuudesta, avuttomuudesta, turhamaisuudesta tai saamattomuudesta.

Myös sosiaalisen median ja älypuhelinten liikkakäyttö nousee esiin nuorempien ihmisten ärsyttävänä ominaisuutena. Osa pitää sitä puhelin- tai someriippuvuutena, joka vie huomion pois ympäristöstä ja muista ihmisistä.

Osa ei näe itseään nuoremmissa mitään ärsyttävää.

Mihin pitäisi havahtua?

Eri-ikäisten arvostelu ja arvostus - Tulkintoja tuloksista

Jos sukupolvien yhteistyötä halutaan lisätä, on syytä tunnistaa eri-ikäisten vahvuudet

Avoimet kysymykset, joilla selvitimme eri-ikäisten ärsyttäviä ja ilahduttavia piirteitä, tuottivat valtavan määrän vastauksia.

Itseä vanhemmissa ikäryhmissä arvostetaan erityisesti elämäkokemusta ja sitkeyttä. Suomalaiset tunnistavat, että kokeneemmilla on oppeja ja neuvoja, joista nuoremmat voivat ammentaa.

Toisaalta itseä vanhempia arvostellaan itsekkyydestä, ennakkoluuloisuudesta ja jääpäisyydestä. Vanhemmat ihmiset vaikuttavat tietävän, kuinka asiat kuuluu tehdä ja pitävät usein tiukasti kiinni tottumuksistaan.

Itseä nuoremmista arvostetaan valmiutta oppia, mutta nuorempia arvostellaan kärsimättömyydestä ja itsekkyydestä – samasta asiasta, mistä itseä vanhemmat saavat myös arvostelua.

Tulokset muistuttavat E2 Tutkimuksen *Työn sukupolvet* –tutkimuksen havaintoja, joissa eri ikäluokkien edustajat kuvasivat toisiaan työntekijöinä. Listatut ominaisuudet sisältävät useita eri ikäryhmiin liitettyjä varsin stereotyyppisiä mielikuvia. (ks. Simonen ym. 2021).

Vanhempien sukupolvien kohdalla korostetaan usein protestanttisia arvoja, kuten työteliäisyyttä ja sitkeyttä. Nuorempia puolestaan kuvataan painottamalla elämän merkityksellisuuden tavoittelua ja itsensä toteuttamista (ks. esim. Pyöriä ym. 2013, Pyöriä & Ojala 2016).

Merkillepantavaa on, että suomalaiset tunnistavat ja luettelevat vaivatta eri-ikäisten ei-toivottuina pitämiään ominaisuuksia. Myönteisiä mielikuvia ja käsityksiä on myös eri ikäluokista, mutta sanotaanko niitä riittävän usein ääneen?

Aiempi tutkimuksemme osoitti, että eri sukupolvet eivät ymmärrä riittävästi toisiaan (Simonen ym. 2021). Yhteistyön lisäämiseksi moitteiden sijaan kannattaisi tunnistaa eri ikäluokkien vahvuuksia ja rakentaa siltoja ja yhteistyötä niiden varaan. Tästä on saatu hyviä kokemuksia esimerkiksi työyhteisöissä, joissa eri-ikäisiä on rohkaistu työpari- ja tiimityöskentelyyn. Järjestely on vahvistanut työyhteisön ongelmanratkaisukykyä ja resilienssiä (Heikkilä ym. 2023).

Työpaikoilla voidaan peräänkuuluttaa entistä parempaa ikäjohtamista, mutta silläkin voi olla kääntöpuolensa. Kenties työntekijöiden monimuotoisuuden tunnistaminen voisi tarjota parempia lähtökohtia johtamiselle ja ikäkeskeisyyden rikkomiselle. (ks. myös Timonen 2024).

3. Sukupolvien solidaarisuus

Liki puolet sysäisi aikuisille lapsille hoivavastuuta ikääntyneistä

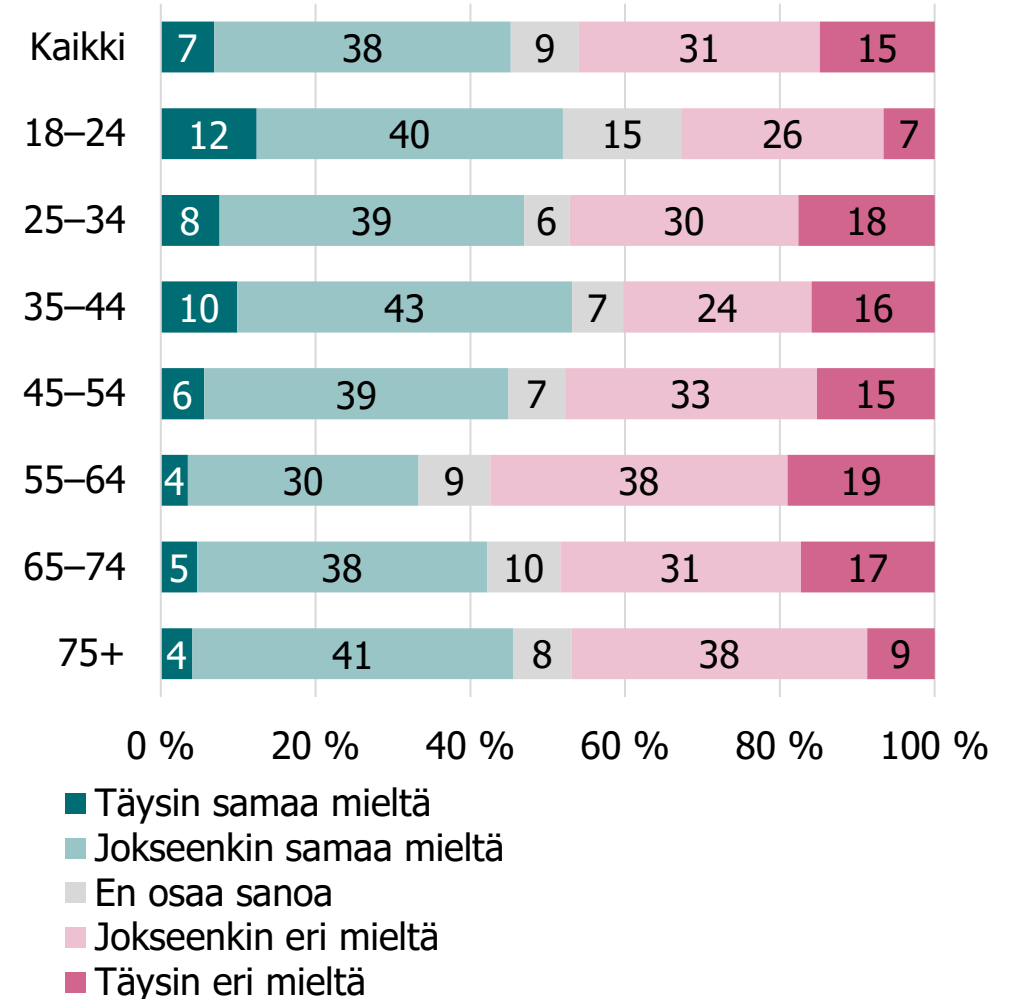
Vajaa puolet (45 %) suomalaisista ajattelee, että heikon julkisen talouden vuoksi aikuisten lasten pitäisi ottaa enemmän hoivavastuuta ikääntyneistä vanhemmistaan. Yhtä suuri osuus (46 %) on väittämästä eri mieltä. (Kuvio 5).

Ikäryhmien väliset erot ovat maltillisia, mutta 55–64-vuotiaat suhtautuvat asiaan muita kielteisemmin. Heistä vain reilu kolmannes olisi valmis lisäämään aikuisten lasten hoivavastuuta ikääntyneistä vanhemmista. Monelle tämän ikäryhmän edustajalle asia voi olla ajankohtainen – omat vanhemmat alkavat tulla ikään, jossa avuntarve kasvaa.

Mielenkiintoista on, että 18–24-vuotiaat suhtautuvat aikuisten lasten hoivavastuun kasvattamiseen varsin myönteisesti. Heistä puolet (52 %) on väittämästä samaa mieltä.

Perussuomalaisten (57 %), kokoomuksen (52 %) ja keskustan (51 %) kannattajien enemmistö on aikuisten lasten hoivavastuun lisäämisen puolella. Vihreiden (43 %), SDP:n (41 %) ja erityisesti vasemmistoliiton (30 %) kannattajissa ehdotukseen suhtaudutaan harvemmin myönteisesti.

Kuvio 5. Heikon julkisen talouden vuoksi aikuisten lasten pitäisi ottaa entistä enemmän hoivavastuuta ikääntyneistä vanhemmistaan. Ikäryhmittäin (%).

Kolmannes suomalaisista pitää naisten hoivavastuuta luontevana, nuorista vielä useampi

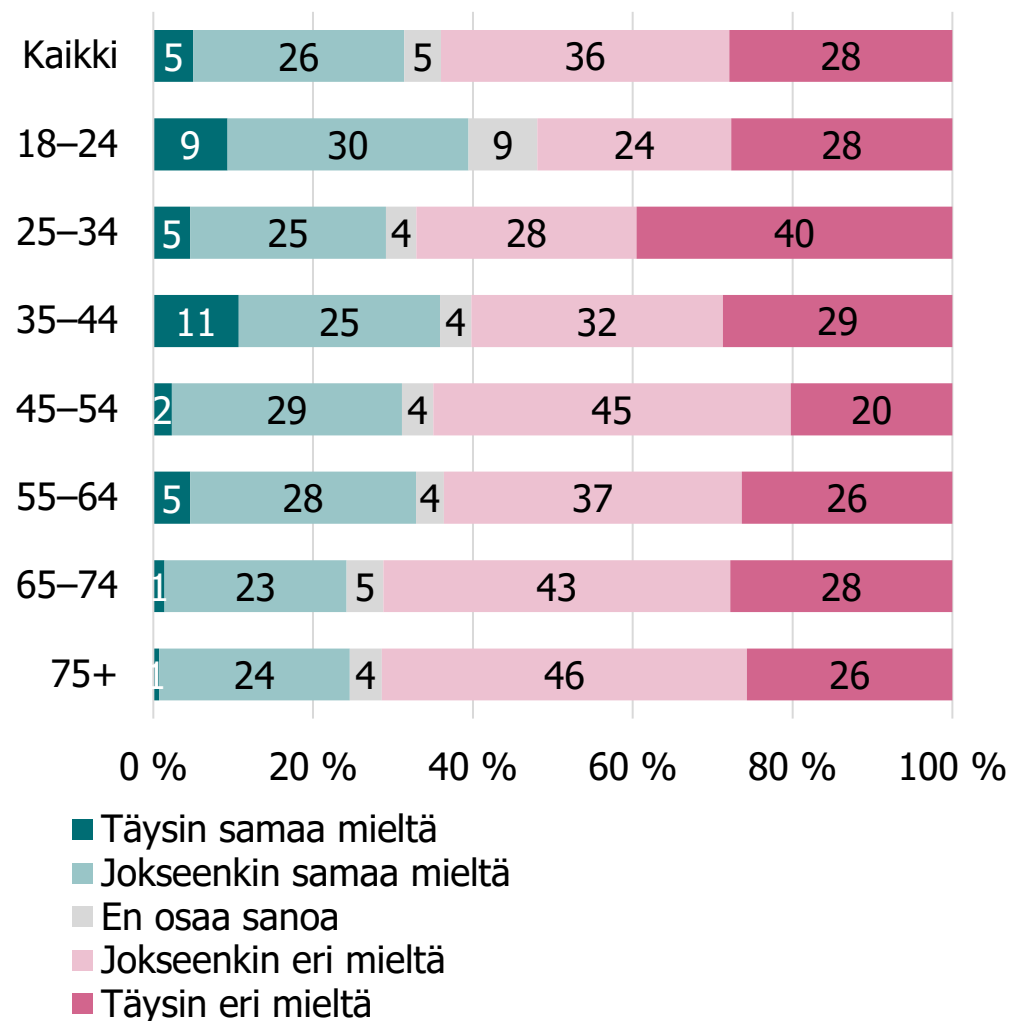
Kuvio 6 tarkastelee käsityksiä naisten roolista perheissä ja suvuissa. Lähes kolmannes suomalaisista ajattelee, että on luontevaa, että naiset kantavat miehiä enemmän vastuuta hoivasta perheissä ja suvuissa. Enemmistö (64 %) on asiasta kuitenkin eri mieltä.

Nuorimmat ikäryhmät ajattelevat useimmin (39 %), että naisten hoivarooli perheissä ja suvuissa on luonteva. Kielteisimmin väittämään suhtautuvat yli 65-vuotiaat suomalaiset.

Sukupuolten välillä ei ole kovin isoja eroja: 29 prosenttia naisista ja 34 prosenttia miehistä on väittämstä jokseenkin tai täysin samaa mieltä. Naiset (34 %) ovat kuitenkin väittämstä täysin eri mieltä selvästi miehiä (21 %) useammin.

Nuorimmassa ikäryhmässä sukupuolten väliset erot vaikuttaisivat kuitenkin olevan suurempia. Alle 25-vuotiaista miehistä väittämän kanssa samaa mieltä on 47 prosenttia, naisista 29 prosenttia. Tuloksiin liittyy otoskoosta johtuen epävarmuutta, mutta signaali vaikuttaa silti varsin selvältä.

Kuvio 6. On luontevaa, että naiset kantavat miehiä enemmän vastuuta hoivasta perheissä ja suvuissa. Ikäryhmittäin (%).

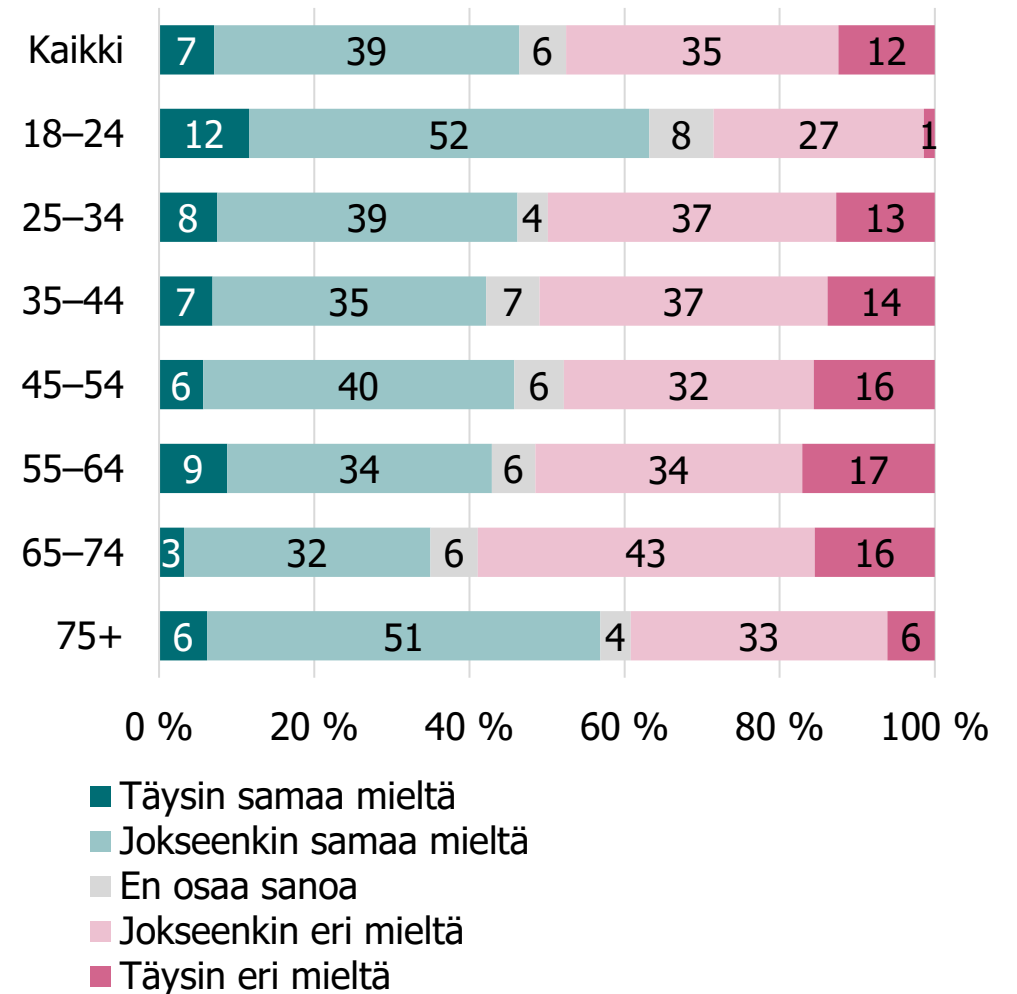
Suhtautuminen aikuisten lasten taloudelliseen tukemiseen jakaa suomalaisia

Kuvio 7 tarkastelee sitä, miten suomalaiset näkevät vanhempien velvollisuuden auttaa taloudellisesti lapsiaan, jotka ovat muuttaneet pois lapsuuden kodista. Suomalaiset ovat jakautuneita tässä kysymyksessä. Hieman vajaa puolet (46 %) näkee, että vanhemmilla on velvollisuus auttaa lapsiaan taloudellisesti myös kotoa poismuuton jälkeen. Suunnilleen yhtä suuri osuus (47 %) on päinvastaista mieltä. Vuonna 2024 tehdyn tutkimuksen mukaan 38 prosenttia eläkeikäisistä suurten ikäluokkien edustajista antoi taloudellista tukea aikuisille lapsilleen (Hämäläinen ym. 2021).

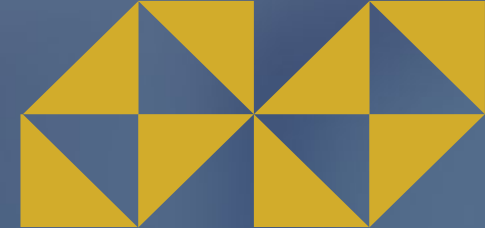
Lähes kaksi kolmesta 18–24-vuotiaasta suomalaisesta ajattelee, että vanhemmilla on velvollisuus auttaa taloudellisesti kotoa poismuuttaneita lapsiaan.

Vanhemmat ikäluokat ottavat kriittisemmän kannan. 25–vuotiaista aina 75 ikävuoteen saakka vähemmistö suomalaisista ajattelee, että vanhemmilla on tällaisia taloudellisia velvoitteita. Yli 75-vuotiaissa myönteinen asennoituminen vahvistuu jälleen. Heistä 57 prosenttia suhtautuu vanhempien antamaan taloudelliseen tukeen myönteisesti.

Kuvio 7. On vanhempien velvollisuus auttaa lapsiaan taloudellisesti myös lasten muutettua pois lapsuuden kodista. Ikäryhmittäin (%).

Puolet suomalaisista on valmis tukemaan lapsia ja nuoria, reilu kolmasosa ikääntyneiden hyvinvointia

Taulukko 1. Minkä asioiden vuoksi olisit valmis vapaaehtoistyöhön tai lahjoittamaan rahaa? Ikäryhmittäin (%).

	18–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75+	Kaikki
Lasten ja nuorten hyvinvointi	56	56	62	50	50	52	46	54
Vähävaraisten auttaminen	37	39	43	36	50	41	30	40
Ikääntyneiden hyvinvointi	28	32	35	35	44	48	50	38
Terveyden ja psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen	45	47	45	29	32	30	38	38
Eläinten hyvinvointi	47	48	44	31	37	18	17	35
Ympäristön ja luonnon hyvinvointi	40	34	35	30	35	25	34	33
Sotien ja humanitaaristen kriisien kansainväliset seuraukset	33	28	27	24	30	24	34	28
Ilmastonmuutoksen torjunta	34	31	23	14	26	15	21	23
En mihinkään näistä	10	10	6	14	12	8	8	10

Nuorilla ja ikääntyneillä on eri painopisteitä lahjoituskohteissa

Taulukossa 1 tarkastellaan suomalaisten valmiutta ryhtyä vapaaehtoistyöhön tai lahjoitukseen erilaisten asioiden hyväksi. Siitä nähdään, että suosituin lahjoittamisen tai vapaaehtoistyön kohde on lasten ja nuorten hyvinvointi. Yli puolet (54 %) suomalaisista olisi valmiita lahjoitukseen tai vapaaehtoistyöhön sen vuoksi. Myös vähävaraisten auttaminen (40 %), ikääntyneiden hyvinvointi (38 %) ja terveyden ja psyykkisen hyvinvoinnin edistäminen (38 %) ovat suomalaisten keskuudessa suosittuja auttamisen kohteita.

Noin kolmannes suomalaisista olisi valmis vapaaehtoistyöhön tai lahjoittamaan rahaa eläinten hyvinvoinnin (35 %), ympäristön ja luonnon hyvinvoinnin (33 %) sekä sotien ja humanitaaristen kriisien kansainvälisten seurauksien (28 %) vuoksi.

Neljänneksellä on valmiutta auttamiseen ilmastonmuutoksen torjunnassa (23 %). 10 prosenttia ei olisi valmis lahjoittamaan rahaa tai tekemään vapaaehtoistyötä minkään edellä mainitun asian vuoksi.

Halu lahjoittaa rahaa tai tehdä vapaaehtoistyötä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi yhdistää kaikkia ikäluokkia.

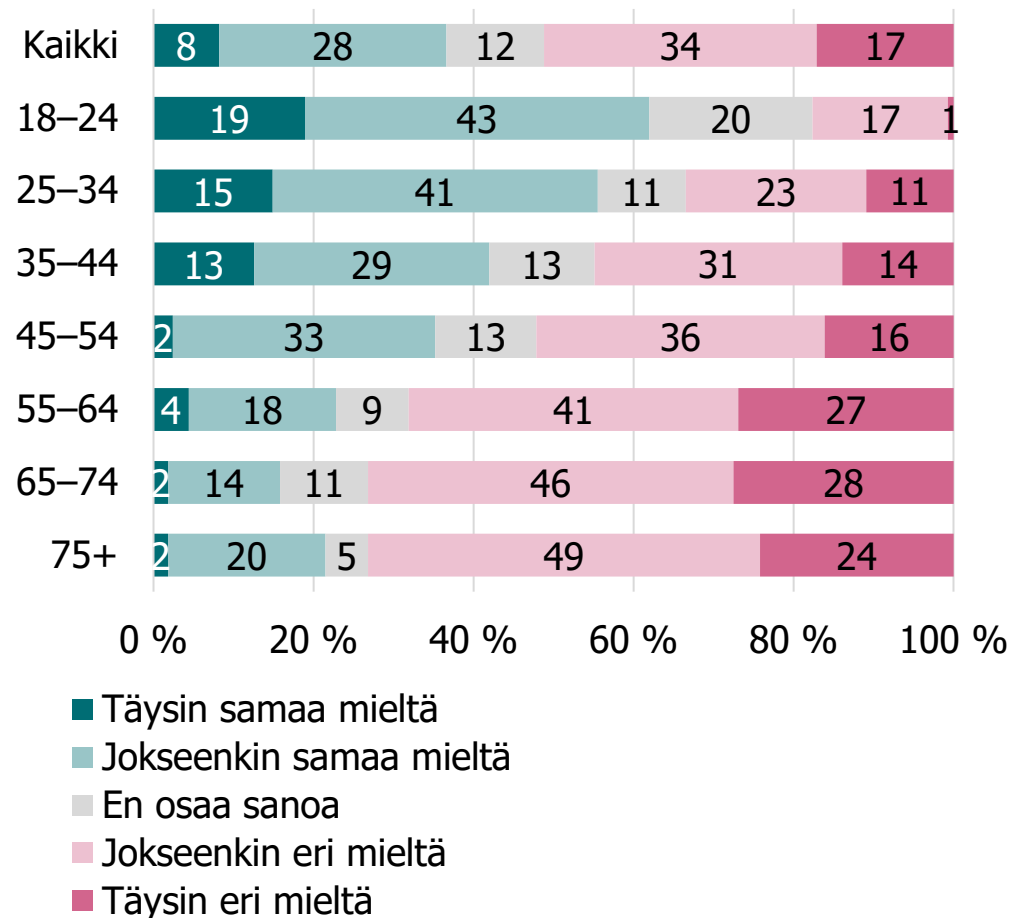
Alle 45-vuotiaita yhdistää halu lahjoittaa tai tehdä vapaaehtoistyötä terveyden ja psyykkisen hyvinvoinnin ja eläinten hyvinvoinnin tukemiseksi. Yli 55-vuotiaita yhdistää halu tukea ikääntyneiden hyvinvointia.

Ympäristön ja luonnon hyvinvoinnissa auttaminen ei ole missään ikäryhmässä suosituin avustuskohde, mutta jossain määrin yllättävää on se, että ikäryhmien välillä ei ole suuria eroja. Sen sijaan ilmastonmuutoksen torjuntatyö houkuttelee erityisesti kahta nuorinta ikäryhmää.

Suurimmat erot ikäryhmien välillä koskevat halua suunnata tukea eläinten hyvinvointiin. Kahdesta nuorimmasta ikäryhmästä lähes puolet olisi valmis tukemaan sitä, kun yli 65-vuotiaista näin ajattelee alle viidennes.

Lääketieteellisten hoitojen priorisointi jakaa mielipiteitä

Kuvio 8. Suomessa pitää suunnata lääketieteellisiä hoitoja ensisijaisesti lapsille, nuorille ja työikäisille. Ikäryhmittäin (%).

Reilu kolmannes suomalaisista (36 %) ajattelee, että lääketieteellisiä hoitoja tulisi suunnata ensisijaisesti lapsille, nuorille ja työikäisille (**kuvio 8**).

Kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä enemmistö väittämän kanssa samaa mieltä, eläkeikäiset sekä 55–64-vuotiaat ovat väittämästä selvästi useammin eri mieltä. Heistä vain noin viidennes ajattelee, että lapsia, nuoria ja työikäisiä tulisi priorisoida lääketieteellisissä hoidoissa.

Mihin pitäisi havahtua?

Sukupolvien solidaarisuus - Tulkintoja tuloksista

Voiko hoivavastuusta tulla sukupolvien tai sukupuolten välinen yhteentörmäys?

Suomalaisten asenteet jakautuvat, kun he arvioivat pitäisikö aikuisten lasten ottaa heikon julkisen talouden vuoksi entistä enemmän hoivavastuuta ikääntyneistä vanhemmistaan.

Jo nyt Suomessa noin joka kolmas työssäkäyvä huolehtii läheisistään ansiotyön ohessa. Väestön ikääntyessä läheisistään huolehtivien osuus tulee kasvamaan. Työn ja hoivan yhdistäminen voi olla monelle kuormittavaa. (Kuri 2024.)

Aikaisemmasta tutkimuksesta tiedämme, että valtaosa eläkeikäisistä suurten sukupolvien edustajista ja heidän aikuisista lapsistaan ajattelee, että vanhusten taloudellinen tukeminen ja hoivaaminen on enemmän yhteiskunnan kuin perheen vastuulla (Hämäläinen ym. 2021).

Nuoret ovat oman kyselymme mukaan muita ikäryhmiä hieman myönteisempiä hoivavastuun lisäämisen suhteen. Nähtäväksi jää, säilyykö tämä näkemys iän karttuessa ja elämäntilanteiden muuttuessa.

Tulos saa pohtimaan, onko kyse siitä, että nuori polvi on kasvanut ajassa, jossa julkinen talous ja palvelut heikkenevät ja hoivavastuun suuntaaminen perheisiin tuntuu luonteelta tai vääjäämättömältä vai liittyykö nuorten kanta siihen, että asia on henkilökohtaisesti etäinen.

Enemmistö suomalaisista on eri mieltä siitä, että naisten olisi luontevaa kantaa miehiä enemmän vastuuta hoivasta perheissä ja suvussa. Samansuuntaisia tuloksia saatiin tutkimuksesta, jossa tarkasteltiin sitä, onko luonnollista, että tyttäret ottavat vanhemmistaan enemmän hoitovastuuta kuin pojat (Hämäläinen ym. 2021).

Miesten ja naisten näkemuserot asiasta ovat kysymyksessä vähäisiä. Sukupuoliero korostuu kuitenkin nuorissa ikäluokissa.

Nuoret miehet vaikuttaisivat ajattelevan selvästi nuoria naisia useammin, että naisten on luontevaa kantaa miehiä enemmän vastuuta hoivasta. Tutkimukset osoittavat, että hoivavastuu usein kasaantuu naisille (esim. Sihto 2020).

Sukupuolten arvoeroja on luonnehdittu tässä ajassa epätavallisen suuriksi. Naiset ovat entistä vasemmistolaisempia ja arvoliberaalimpia ja miehet ovat oikeistolaisempia. Samoin arvokonservatiivisuus on vahvistunut nuorten miesten joukossa (Kiilakoski 2024).

Sukupuoliero on havaittu erityisesti nuorten aikuisten keskuudessa myös muissa maissa (ks. esim. Campbell ym. 2024). Mitä nämä signaalit tarkoittavat? Otetaanko tasa-arvossa askelia taaksepäin? Miten naisten ja miesten näkemuserot heijastuvat vuoropuheluun, julkiseen keskusteluun ja parisuhteisiin?

Mihin pitäisi havahtua?

Sukupolvien solidaarisuus - Tulkintoja tuloksista

Sukupolvien välisestä solidaarisuudesta on tärkeää huolehtia

Yli puolet suomalaisista olisi valmiita lahjoituksiin tai vapaaehtoistyöhön lasten ja nuorten hyvinvoinnin vuoksi. Ikäryhmien välillä on isot erot, kun he arvioivat kohteita, joiden auttamista pidetään ensisijaisena. Nuorimmat ovat valmiita tukemaan eläinten hyvinvointia, mutta harvemmin vähävaraisia tai ikääntyneitä.

Vaikka valtaosa suomalaisista ei koe, että lääketieteellisiä hoitoja pitäisi suunnata ensisijaisesti lapsille, nuorille ja työikäisille, enemmistö nuoremmista ikäryhmistä on tätä mieltä.

Kertovatko tulokset siitä, että nuorille on luonteenomaista ajatella ensisijaisesti itsensä ikäisiä vai esimerkiksi siitä, ettei solidaarisuus yllä vanhempiin ikäluokkiin saakka?

Tiedämme, että nuoret pitävät mm. vanhempien ilmastotoimia riittämättöminä eivätkä usko saavansa nykyisenkaltaisia eläkkeitä (Hickman ym. 2021, Eronen ym. 2022, Simonen & Pitkänen 2021). Voiko tyytymättömyys horjuttaa sukupolvien välistä solidaarisuutta?

4. Taloudellinen oikeudenmukaisuus sukupolvien välillä

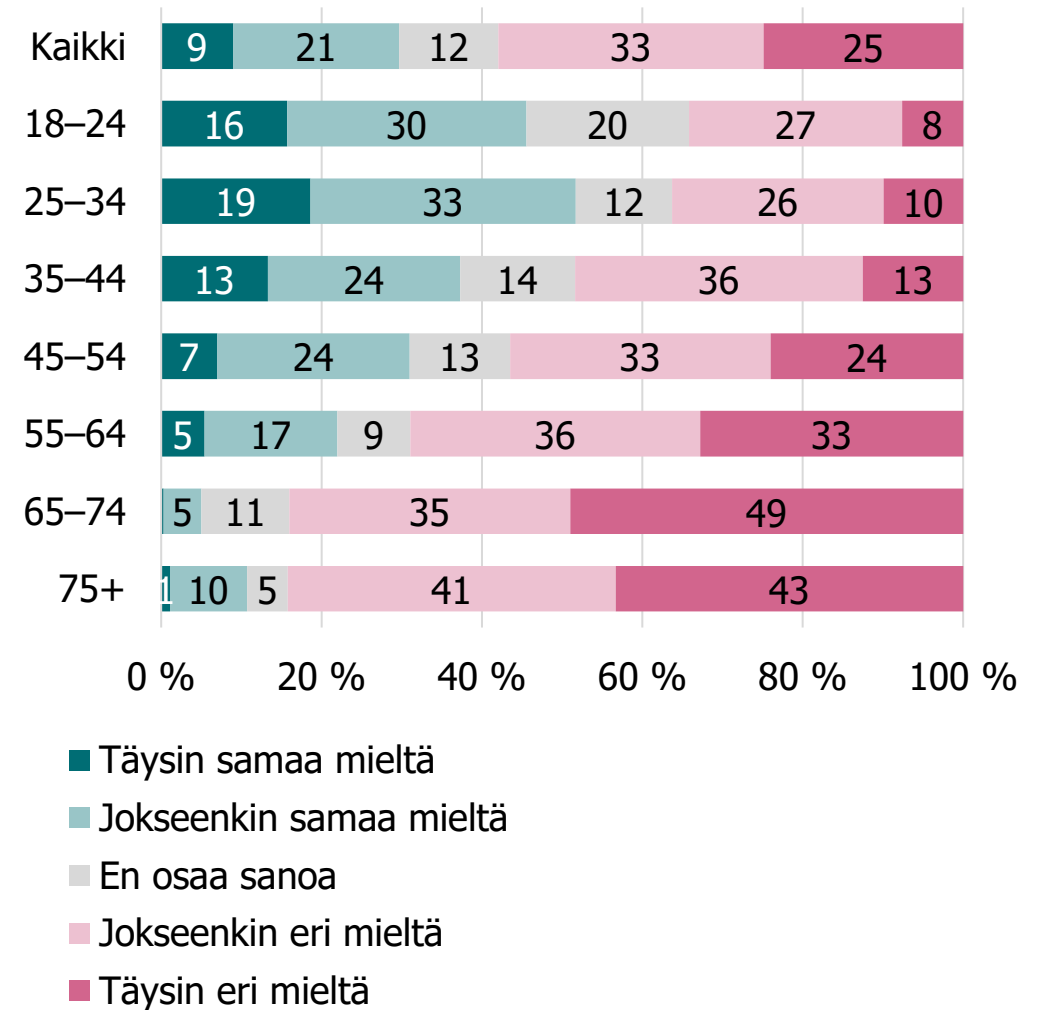

Enemmistö on eri mieltä siitä, että suurilla ikäluokilla olisi etulyöntiasema nuorempien kustannuksella

Vajaa kolmannes (30 %) suomalaisista on sitä mieltä, että Suomessa suuret ikäluokat porskuttavat nuorempien ikäluokkien kustannuksella (**kuvio 9**). Enemmistö on päinvastaista mieltä.

Kahdessa vanhimmassa ikäluokassa väitettä ei juurikaan allekirjoiteta. Nuoret suomalaiset sen sijaan näkevät tilanteen hieman toisin. Noin puolet 25–34-vuotiaista kokee suurten ikäluokkien porskuttavan nuorempien ikäluokkien kustannuksella.

Kuvio 9. Suomessa suuret ikäluokat porskuttavat nuorempien ikäluokkien kustannuksella. Ikäryhmittäin (%).

Sukupolvien taloudellisen aseman vertailu ei ole yksiselitteistä suomalaisille

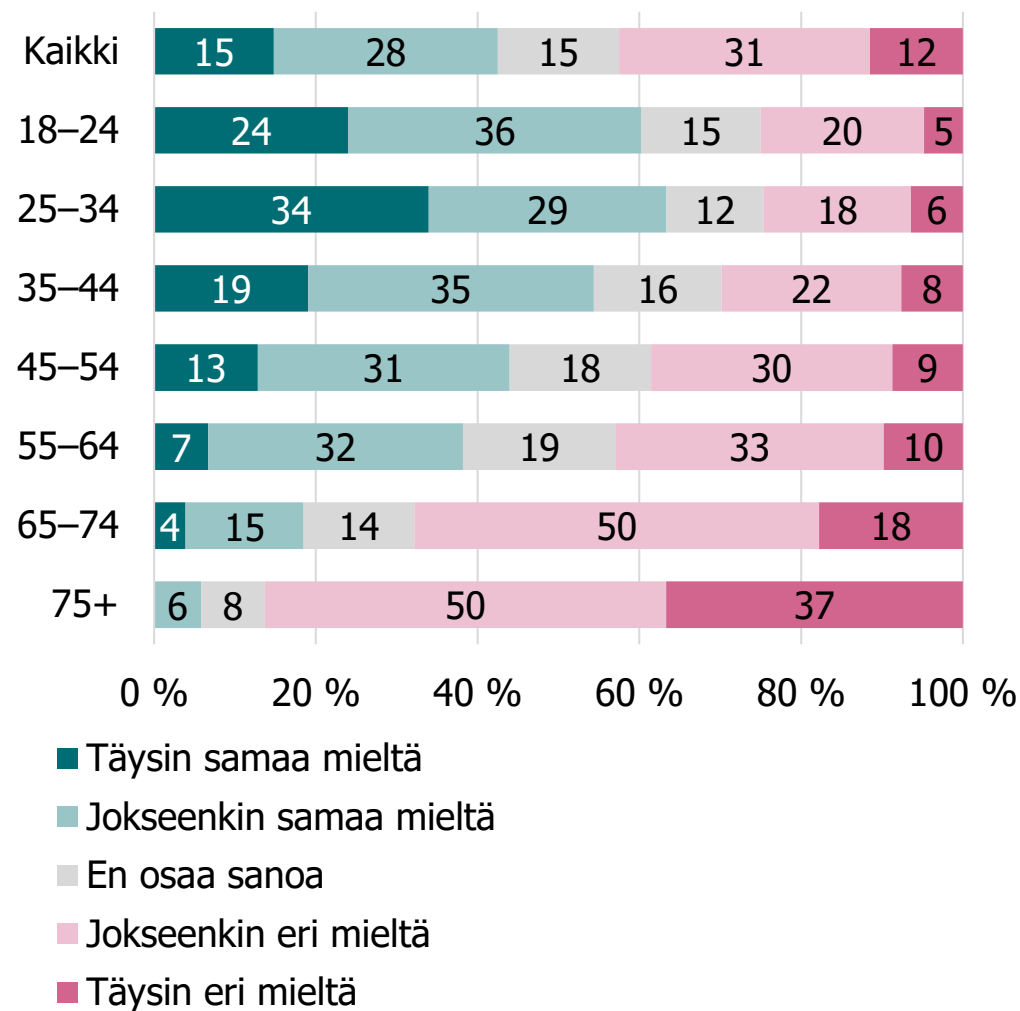
Vajaa puolet (43 %) suomalaisista ajattelee aiempien sukupolvien edustajien olevan taloudellisesti paremmassa asemassa kuin oma sukupolvi (**kuvio 10**). Yhtä moni (43 %) on päinvastaista mieltä. Asia ei selvästikään ole yksiselitteinen suomalaisille.

Nuorten enemmistö ajattelee edeltävien sukupolvien olleen paremmassa asemassa verrattuna omaan sukupolveen, toisaalta heistäkin noin neljännes on päinvastaista mieltä.

Sen sijaan vanhempien näkemykset ovat yhtenäisempiä. Alle viidennes 65–74-vuotiaista ja vain 6 prosenttia yli 75-vuotiaista ajattelee, että aiempien sukupolvien edustajat ovat heidän omaa sukupolveaan paremmassa taloudellisessa asemassa.

45–64-vuotiaat jäävät nuorten ja vanhimpien näkemysten välimaastoon.

Kuvio 10. Aiempien sukupolvien edustajat ovat taloudellisesti paremmassa asemassa kuin omani. Ikäryhmittäin (%).

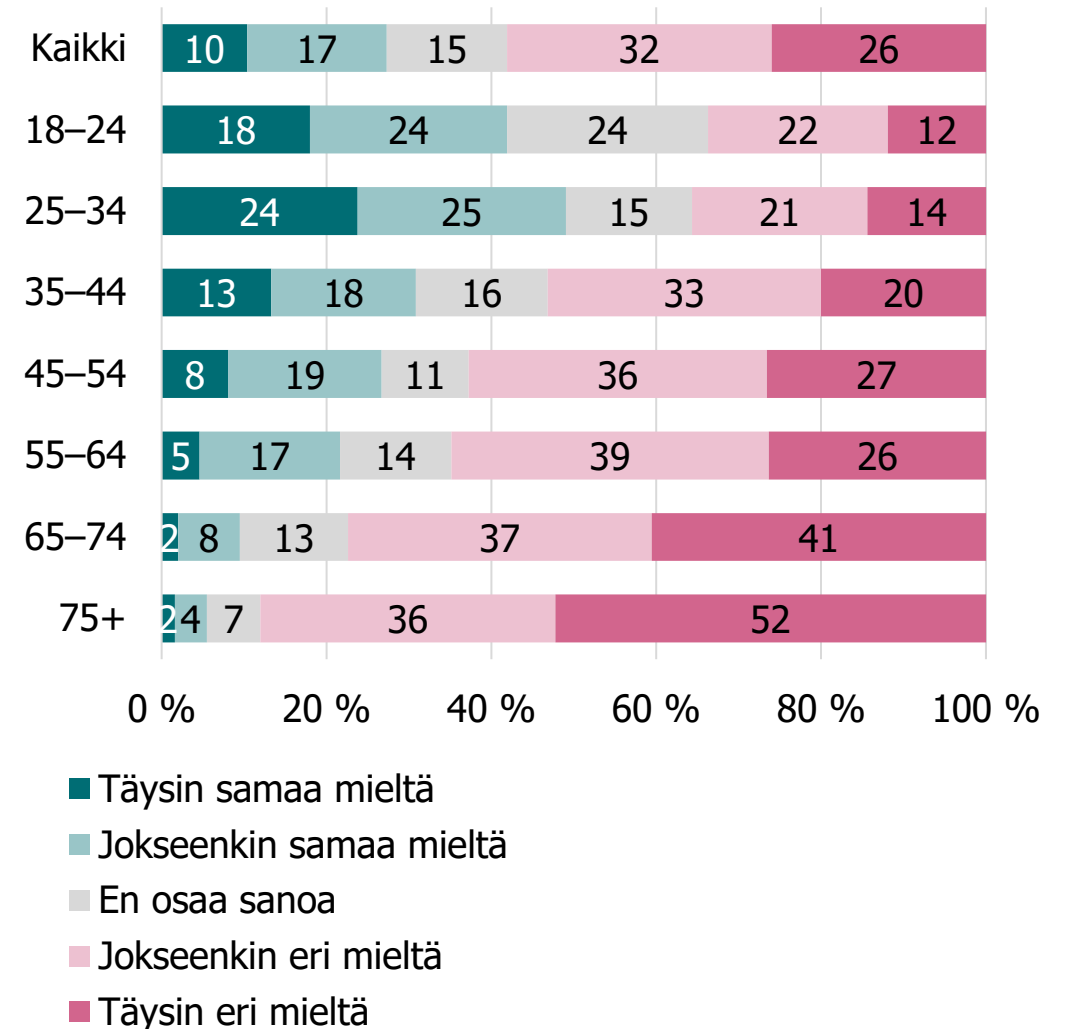
Puolet 25–34-vuotiaista arvioi kulutusmahdollisuutensa heikommiksi kuin vanhemmilla sukupolvilla

Kuvio 11 tarkastelee eri ikäryhmien kokemusta oman sukupolven kulutusmahdollisuuksista. Noin neljännes suomalaisista ajattelee, että omalla sukupolvella on heikommät kulutusmahdollisuudet kuin itseä vanhempien sukupolvien edustajilla. Suurin osa suomalaisista on väittämästä eri mieltä.

Ikäluokkien välillä on eroja. Nuorimpiin ikäluokkiin kuuluvat kokevat muita selvästi useammin, että omalla sukupolvella on vanhempia sukupolvia heikommät kulutusmahdollisuudet.

Sen sijaan 65–74-vuotiaista ja yli 75-vuotiaista alle 10 prosenttia ajattelee, että omät kulutusmahdollisuudet ovat vanhempia sukupolvia heikommät.

Kuvio 11. *Minun sukupolveni edustajilla on heikommät kulutusmahdollisuudet kuin minua vanhempien sukupolvien edustajilla. Ikäryhmittäin (%)*.

Keski-ikäisistä vain puolet uskoo pärjäävänsä taloudellisesti paremmin kuin vanhempansa

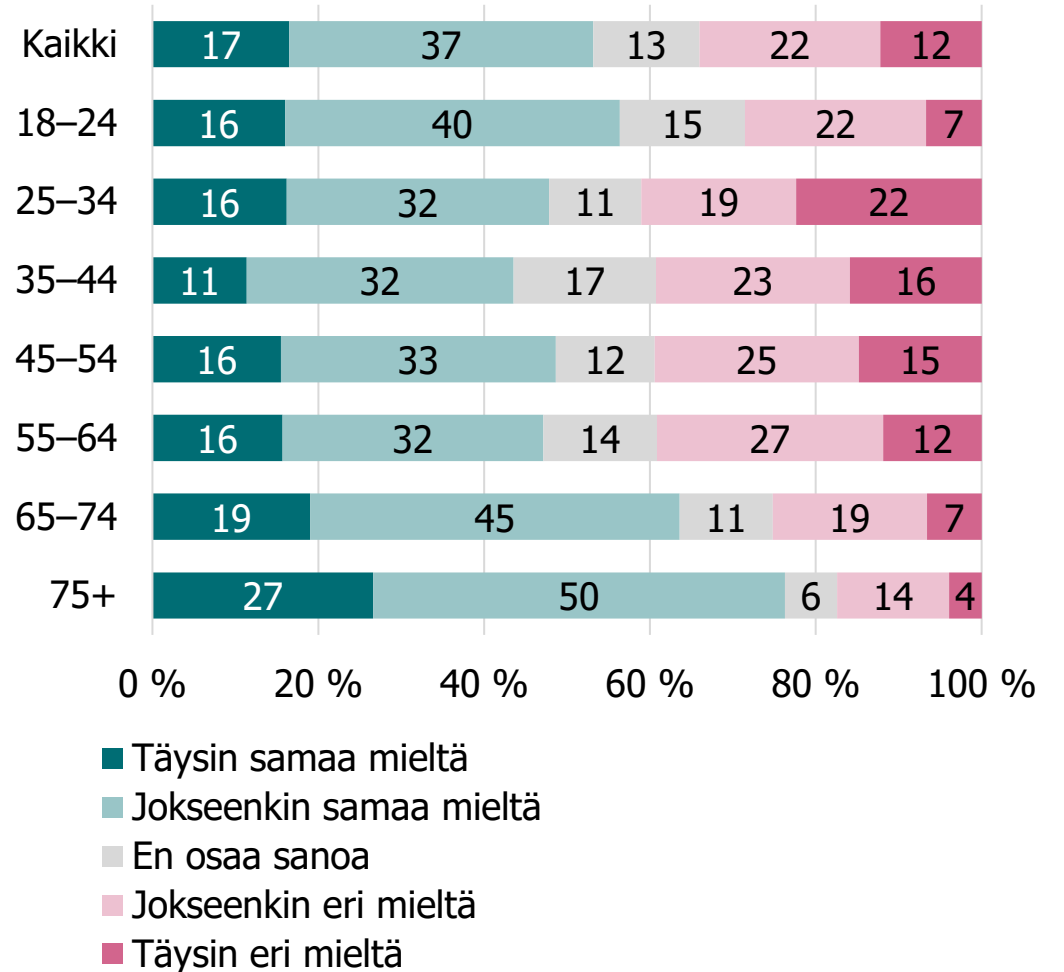
Tarkastelimme myös sitä, miltä suomalaisten usko tulevaisuuden taloudelliseen tilanteeseen näyttää.

Kuviosta 12 nähdään, että yli puolet suomalaisista ajattelee pärjäävänsä tulevaisuudessa taloudellisesti paremmin kuin omat vanhemmat.

Usko omia vanhempia parempaan taloudelliseen pärjäämiseen on keskimääräistä vahvempaa yli 65-vuotiaissa. Myös 18–24-vuotiaat uskovat pärjäävänsä taloudellisesti omia vanhempiaan paremmin hieman keskimääräistä useammin.

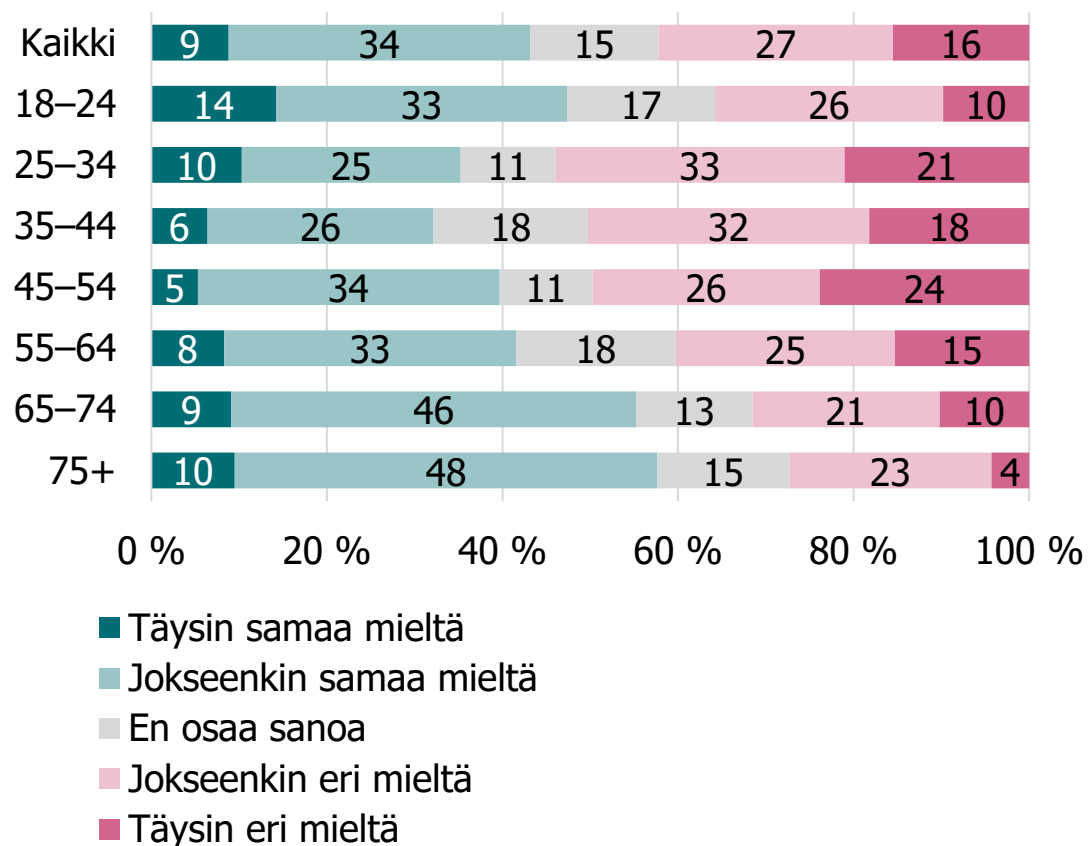
Keski-ikäisten näkemykset poikkeavat nuorimpien ja eläkeikäisten arvioista. Heistä muita useampi arvioi, ettei pärjää taloudellisesti vanhempiaan paremmin.

Kuvio 12. Pärjään tai uskon pärjääväni tulevaisuudessa taloudellisesti paremmin kuin omat vanhempani. Ikäryhmittäin (%).

Työikäisillä epäluottamusta siihen, että uudet sukupolvet rahoittavat eläkkeitä vuorollaan

Kuvio 13. Luotan siihen, että kun olen ikääntynyt, uudet sukupolvet haluavat vuorollaan rahoittaa eläkkeitä. Ikäryhmittäin (%).

Kuviossa 13 tarkastellaan suomalaisten luottamusta uusien sukupolvien halukkuuteen rahoittaa vuorollaan eläkkeitä. 43 prosenttia luottaa ikääntyessään seuraavien sukupolvien haluun vuorollaan rahoittaa eläkkeitä.

Nyt eläkeiässä olevat luottavat uusien sukupolvien rahoitushalukkuuteen selvästi muita useammin. Myös kaikista nuorimmissa on hieman enemmän uskoa siihen, että heidän ikääntyessään heidän eläkkeitään halutaan rahoittaa. Kaikista vähiten samanmielisiä on 35–44-vuotiaissa: heistä kolmannes uskoo, että tulevat sukupolvet haluavat rahoittaa heidän eläkkeensä.

Toisaalta kaikissa ikäryhmissä on jonkin verran niitä, jotka eivät osaa ottaa kantaa väittämään. Luottamukseen ja epävarmuuteen voi liittyä myös laajempi keskustelu eläketurvasta ja sen kestävydestä.

Mihin pitäisi havahtua?

Taloudellinen oikeudenmukaisuus sukupolvien välillä - Tulkintoja tuloksista

Nuorten ja vanhempien sukupolvien näkemykset taloudellisesta asemastaan ovat kaukana toisistaan

Nuorten ja varttuneiden sukupolvien näkemykset poikkeavat toisistaan, kun he pohtivat sukupolvensa taloudellista asemaa edellisiin polviin verrattuna. Nuoret kokevat selvästi muita useammin, että edeltävällä sukupolvella on parempi taloudellinen asema ja kulutusmahdollisuudet kuin omalla.

Nuorten ikäluokkien taloudellisen tilanteen suhteellinen heikentyminen on ollut esillä julkisuudessa (ks. esim. Nummiaro 2021) ja asiaa on myös tutkittu. Turun yliopiston tuoreen väitöskirjatutkimuksen mukaan 1980-luvulla syntyneet jäävät selvästi vanhempien ikäluokkien taloudellisesta asemasta. Vaikka tulot, kulutus ja varallisuus ovat yleisesti nousseet, vanhemmat ikäryhmät ovat tutkimuksen mukaan paremmassa asemassa kuin nuoremmat. (Karonen 2024.)

Tulosta on hyvä peilata myös sitä vasten, että suuret ikäluokat ovat nähneet yhteiskunnan kehityksen ja elintason nousun sotien jälkeen. Heidän sukupolvensa on elänyt vauraassa yhteiskunnassa, ja heidän taloudellinen asemansa on aivan toinen kuin sillä polvella, joka syntyi viime vuosisadan alussa.

Suurten ikäluokkien edustajien on siis luontevaa olla sitä mieltä, että heidän taloudellinen asemansa on vahvempi kuin heitä edeltävien sukupolvien.

Nuoret puolestaan tekevät vertailua omiin vanhempiinsa ja näinä epävarmoina aikoina moni voi kokea, että edeltävien sukupolvien taloudellisesti vakaan aseman saavuttaminen on vain kaukainen haave.

Toisaalta keskusteltaessa sukupolvien erilaisista taloudellisista lähtökohdista, on myös tärkeää muistaa sukupolvien sisäiset erot. Sosiaali- ja terveystieteiden professori Juho Saari toteaa, että tuloerot sukupolvien sisällä ovat itseasiassa merkittävämmät kuin niiden välillä (ks. Tela 2024). Tulevaisuuden muuttuvassa maailmassa eriarvoisuutta yhteiskuntiin tuottavat erityisesti koulutus- ja osaamiserot.

5. Ikäryhmien osallisuus yhteiskunnassa

Nuoret ja yli 75-vuotiaat kokevat ikäryhmänsä olevan aliedustettu demokratiassa

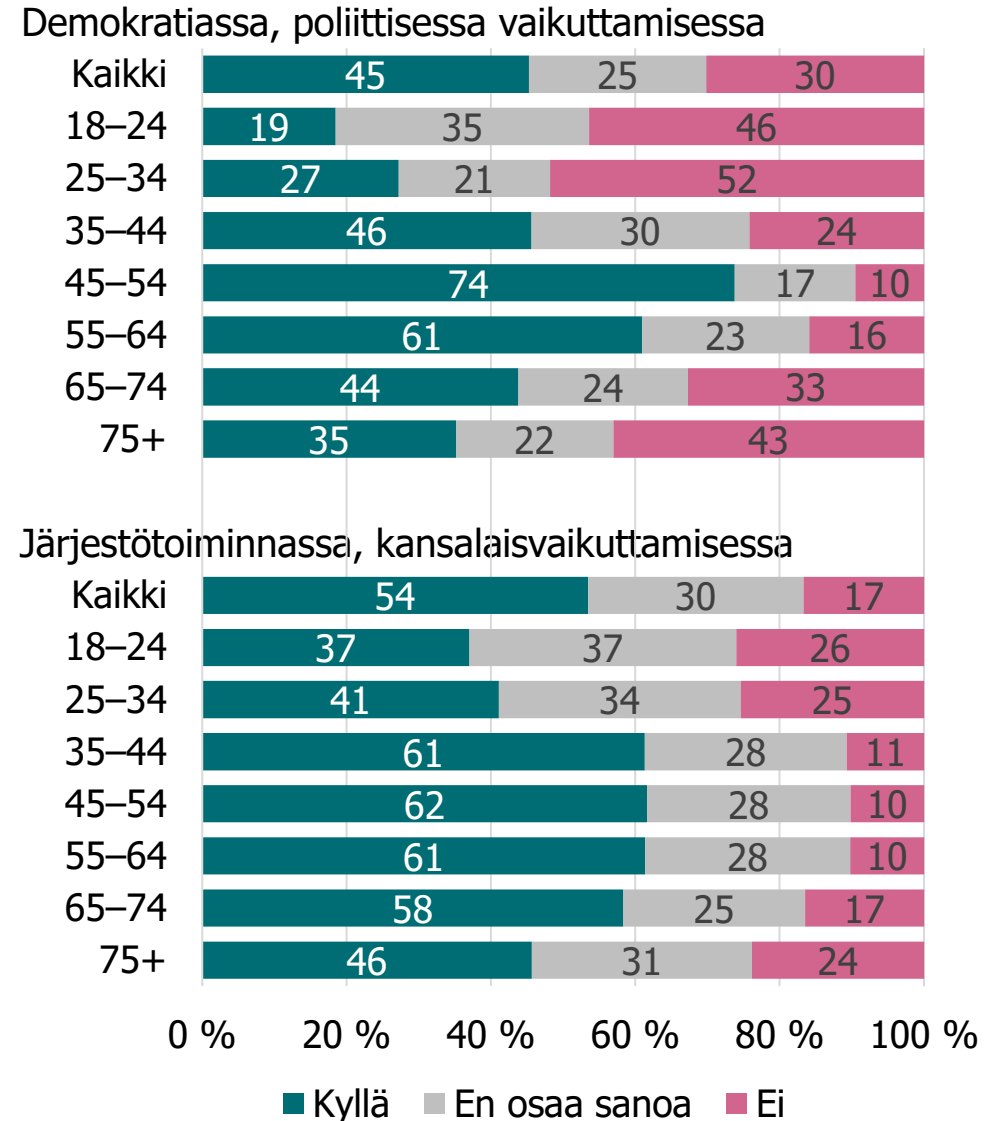
Vajaa puolet (45 %) suomalaisista kokee, että oma ikäryhmä on riittävästi edustettuna demokratiassa ja poliittisessa vaikuttamisessa (**kuvio 14**). Selvästi keskimääräistä useammin tätä mieltä ovat 45–54-vuotiaat (74 %).

Sen sijaan nuoret kokevat, että he eivät ole riittävästi edustettuja demokratiassa ja poliittisessa vaikuttamisessa. Havainto on siinä mielessä paikkansa pitävä, että nuorten äänestysaktiivisuuden, ehdolle asettumisen ja valituksi tulemisen tiedetään olevan muuta väestöä alhaisempaa kaikilla valtiollisilla päätöksenteon tasoilla (Allianssi 2024).

Myös yli 75-vuotiaat kokevat keskimääräistä useammin jäävänsä paitsioon demokraattisessa vaikuttamisessa. Tiedämme, että eläkeikäiset ovat aktiivisia äänestäjiä ja väestönkehityksen myötä kasvavissa määrin edustettuja esimerkiksi kuntapolitiikassa (Kuntaliitto 2021, Tilastokeskus 2023). Toisaalta 75-vuotiaiden osuus esimerkiksi kunnanvaltuutetuista on huomattavan alhainen (Tilastokeskus 2021).

Ikäryhmien väliset erot tasaantuvat, kun katsotaan järjestötoimintaa. Enemmistö 35–74-vuotiaista ajattelee, että oma ikäryhmä on riittävästi edustettuna järjestötoiminnassa ja kansalaisvaikuttamisen areenalla. Muita harvemmin näin ajattelevat alle 35-vuotiaat sekä yli 75-vuotiaat.

Kuvio 14. Jos ajattelet seuraavia yhteiskunnan osa-alueita, ovatko ikäisesi riittävästi edustettuina? Ikäryhmittäin (%)

Nuoret ja eläkeikäiset kokevat olevansa marginaalissa työelämän ja palvelujen kehittämisessä

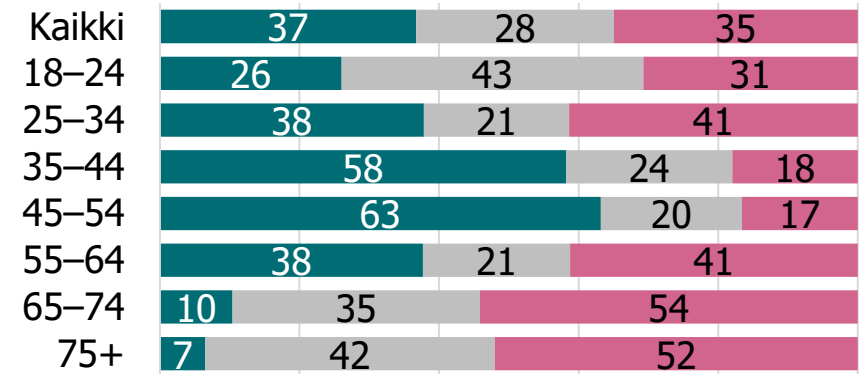
Suomalaisten näkemykset ovat jakautuneet, kun heitä pyydetään arvioimaan oman ikäistensä edustuksen riittävyyttä työelämän ja palveluiden kehittämisessä (**kuvio 15**). Reilu kolmannes pitää edustusta riittävänä, mutta lähes yhtä suuri osuus ajattelee, ettei edustus ole riittävä. Moni ei myöskään osaa arvioida edustuksen riittävyyttä.

Huomionarvoista on, että työikäisistä alle 35-vuotiaat sekä työuransa loppukaarteessa olevat, 55–64-vuotiaat ajattelevat muita useammin olevansa sivussa työelämän kehittämisestä. Tulos on hyvin linjassa tuoreen työelämää tarkastelleen tutkimuksen kanssa, jonka mukaan erityisesti nuoret ja ikääntyneet kokevat, ettei heidän osaamistaan arvosteta työelämässä (Alho ym. 2024)

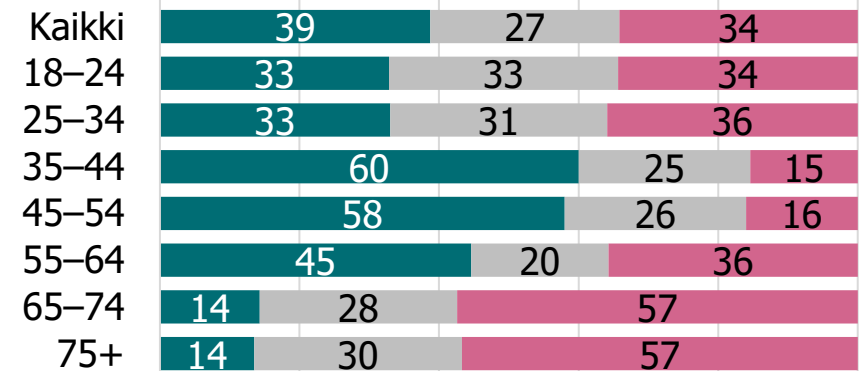
Vain harvat eläkeikäiset kokevat tulevansa riittävästi edustetuiksi työelämän ja palvelujen kehittämisessä. 18–24-vuotiaista peräti yli 40 prosenttia ei osaa arvioida, onko oman ikäisten edustus riittävää työelämän kehittämisessä. Neljännes on tyytyväisiä.

Kuvio 15. Jos ajattelet seuraavia yhteiskunnan osa-alueita, ovatko ikäisesi riittävästi edustettuina? Ikäryhmittäin (%)

Työelämän kehittämisessä

Palvelujen kehittämisessä

0 % 20 % 40 % 60 % 80 % 100 %

■ Kyllä ■ En osaa sanoa ■ Ei

Alle neljännes ikääntyneistä kokee olevansa edustettuna julkisessa keskustelussa

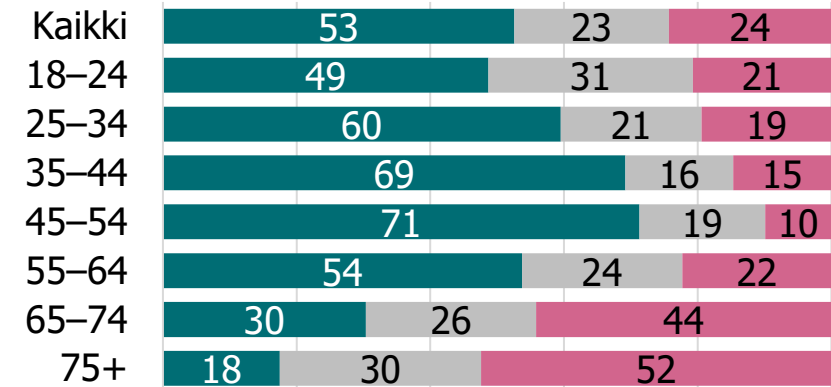
Noin puolet 18–25-vuotiaista ja 60 prosenttia 25–34-vuotiaista kokee ikäistensä olevan riittävästi edustettuna uutismediassa (**kuvio 16**). Enemmistö 35–54-vuotiaista ajattelee oman ikäluokkansa edustuksen olevan riittävällä tasolla. Eläkeiässä kokemus muuttuu: kaksi vanhinta ikäryhmää kokee muita selvästi useammin, ettei heidän edustuksensa uutismediassa ja julkisessa keskustelussa ole riittävä.

Omin areena nuorille on viihde ja kulttuuri: selvä enemmistö kahdessa nuorimmassa ikäryhmässä kokee, että heidän ikäisensä ovat riittävästi edustettuina. 35–44-vuotiaat suhtautuvat edustuksensa riittävyteen nuorempiakin myönteisemmin.

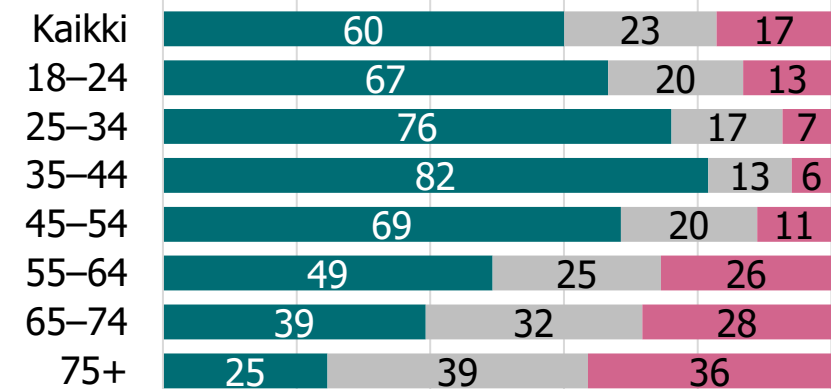
Myös viihteessä ja kulttuurissa kaksi vanhinta ikäryhmää erottuu muista. Monet kokevat, ettei edustus ole riittävä. Myös asiasta epävarmojen osuudet kasvavat.

Kuvio 16. Jos ajattelit seuraavia yhteiskunnan osa-alueita, ovatko ikäisesi riittävästi edustettuina? Ikäryhmittäin (%)

Uutismediassa, julkisessa keskustelussa

Viihteessä ja kulttuurissa

0 % 20 % 40 % 60 % 80 % 100 %

■ Kyllä ■ En osaa sanoa ■ Ei

Taloudellisessa vallankäytössä 50–60-vuotiaat ovat vahvoilla

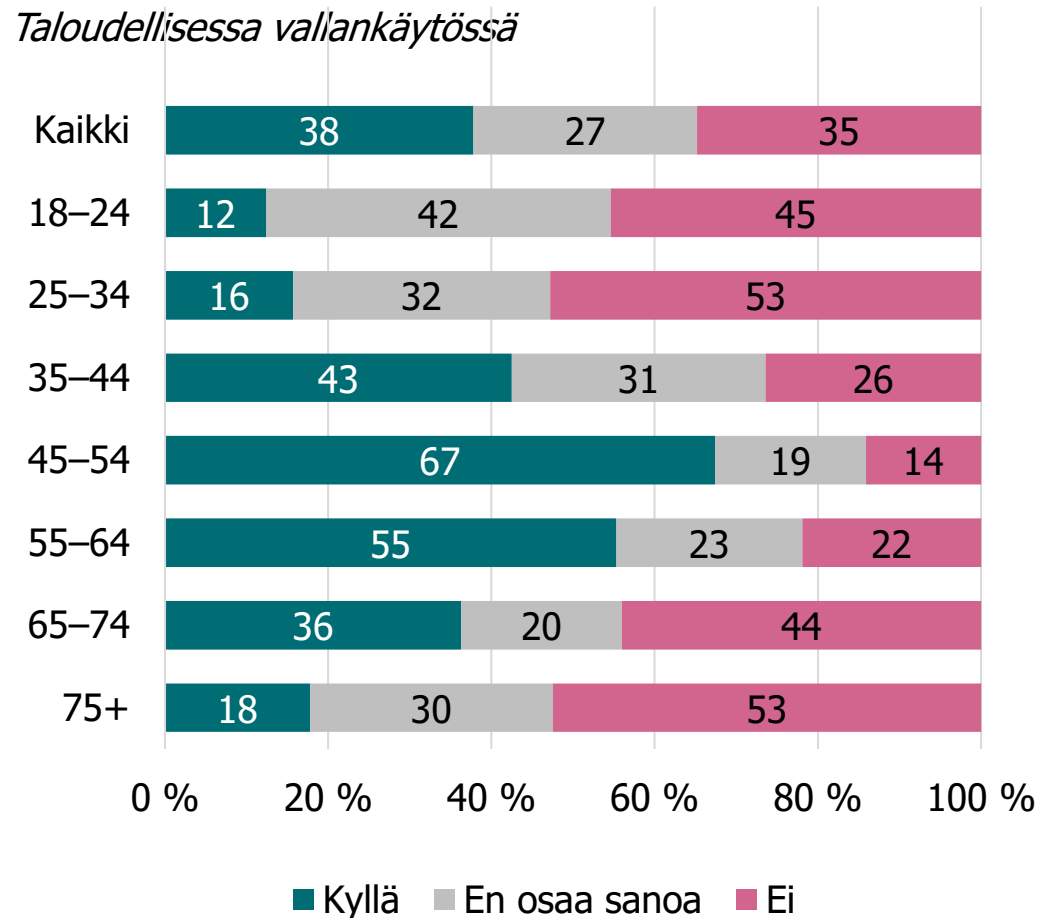
Kokemukset oman ikäryhmän edustuksesta taloudellisessa vallankäytössä samanlaisia kuin kokemukset edustuksesta työelämässä ja palveluiden kehittämisessä (**kuvio 17**). Alle 40 prosenttia kokee ikäistensä olevan siellä riittävästi edustettuina, lähes yhtä moni on toista mieltä. Reilu neljännes ei osaa arvioida asiaa.

Kaksi kolmesta 45–54-vuotiaasta kokee, että oman ikäryhmän edustus on riittävää taloudellisessa vallankäytössä. Näin ajattelee myös 55–64-vuotiaiden enemmistö.

Taloudellisessa vallankäytössä alle 35-vuotiaat sekä yli 75-vuotiaat kokevat jäävänsä näkymättömiin. Näiden ikäryhmien edustajista alle viidennes ajattelee, että heidän edustuksensa on riittävällä tasolla.

Kuvio 17. Jos ajattelet seuraavia yhteiskunnan osa-alueita, ovatko ikäisesi riittävästi edustettuina? Ikäryhmittäin (%).

Taloudellisessa vallankäytössä

Ikäihmisten panosta kaivataan elämän eri alueilla

Missä asioissa ikääntyneiden panosta voitaisiin enemmän hyödyntää Suomessa? Teemoitellut avovastaukset.

- Työelämä, osa-aikatyö
- Vapaaehtoistyö
- Elämäkokemuksen ja asiantuntijuuden jakaminen
- Päätöksenteko
- Lastenhoito
- Mentorointi

”

Heille voisi tarjota enemmän tietoa ja mahdollisuuksia vaikkapa vapaaehtoistyön parissa --, mikä ehkäisisi vanhusten yksinäisyyttä ja edistäisi toimintakykyä ja auttaisi myös lapsia ja nuoria, ja edistäisi eri ikäisten välistä kommunikaatiota.

(Nainen, 23 v.)

Ikääntyneet kokevat, että heidän edustuksensa ei ole riittävää useilla yhteiskunnan sektoreilla. Kun suomalaisilta kysyttiin avoimella kysymyksellä miten ikääntyneiden panosta voitaisiin Suomessa hyödyntää nykyistä enemmän, vastauksia saatiin runsaasti. Monen ajatukset liittyvät työelämään: ikäihmiset voisivat hyvin jatkaa työelämässä esimerkiksi osa-aikaisesti. Monet peräänkuuluttivat erilaisia joustavia työn teon tapoja. Tämä lisäisi ikääntyneiden aktiivisuutta ja pitäisi heidät osana yhteisöjä.

Monien mielestä on myös tärkeää hyödyntää ikääntyneiden elämäkokemusta, asiantuntijuutta ja tietotaitoa, eikä vain työelämässä vaan yhteiskunnassa yleisemminkin. Eräs vastaaja kuvaa, että ikääntyneiden panosta voitaisiin hyödyntää paremmin *”kaikessa missä tarvitaan kokemusta”*. Hiljaisen tiedon jakamista eteenpäin seuraaville sukupolville pidetään tärkeänä.

Moni korostaa myös ikääntyneiden panoksen hyödyntämistä mielekkäässä vapaaehtoistyössä. Osa kokee, että iäkkäiden panosta kaivattaisiin enemmän esimerkiksi lasten ja nuorten parissa, ystävätoiminnassa, hoitolaitoksissa ja järjestötoiminnassa.

Osa kaipaa ikääntyneiden vahvempaa panosta myös päätöksenteossa, lastenhoidossa perheiden tukena ja esimerkiksi mentoroinnissa.

Missä asioissa ikääntyneiden panosta voitaisiin enemmän hyödyntää Suomessa?(Avoimia vastauksia)

Hyvin monessa asiassa varmasti. Itselläni tulee mieleen esimerkiksi varamummo-toiminta. Kaikilla lapsiperheillä ei välttämättä ole tukiverkosto lähellä.

Miks pitäis? En ymmärrä kysymystä. Työt on tehty. En ainakaan ala mitään toista vuoroa suunnittelemaan.

Monilla lapsilla on tarve saada apuja kun kukaan ei auta kotona, esim. maahanmuuttajaperheissä vanhemmilla ei ehkä kielitaito riitä lasten auttamiseen.

Vanhainkodit ja lasten hoitopaikat pitää rakentaa lähekkäin. Näin molemmat hyötyvät tosistaan.

Terveet kyvykkäät ikääntyneet, jotka haluavat jatkaa työelämässä, saisivat siihen mahdollisuuden.

Elämäkokemus menee usein oppineisuuden edelle. Nuorilla on valtavasti tietoa enemmän kuin vanhemmilla, mutta he harvoin ymmärtävät, mitä tietävät.

Eläkkeellä voisi tehdä töitäkin, mutta niitä ei ole tarjolla.

Kannustaa ikääntyneitä osallistumaan toimintoihin, esim. päivähoitossa, hoivakodeissa, yhteiskunnallisessa keskustelussa, harrastusryhmissä ottaen huomioon ikääntymisen aiheuttamat rajoitukset.

Mihin pitäisi havahtua?

Ikäryhmien osallisuus yhteiskunnassa - Tulkintoja tuloksista

Ikääntyneet on otettava aktiivisesti mukaan julkiseen keskusteluun ja palvelujen kehittämiseen

Ikääntyneet suomalaiset kokevat ikäryhmänsä olevan liian vähän edustettuna demokratiassa, työelämän ja palveluiden kehittämisessä sekä julkisessa keskustelussa.

E2 Tutkimuksen aiemmassakin selvityksessä yli 75-vuotiaat kokivat, että vaikka heillä olisi annettavaa, heidän kokemuksiaan ei huomioida riittävästi yhteiskunnan kehittämisessä (Holmila 2022). Selvitys koski ikääntyneitä naisia. Myös 60+ -barometrin tulokset osoittavat, että ikäsyrjintä on yleistynyt, ja vain kolmannes yli 60-vuotiaista kokee, että ikääntyneet ovat tällä hetkellä riittävästi mukana poliittisessa päätöksenteossa (Vuorisalo 2024).

Suomi ikääntyy ja väestön huoltosuhte heikkenee. Siksi Suomessa ei ole varaa jättää minkään väestöryhmän potentiaalia hyödyntämättä. Jo nyt monet eläkeikäiset jatkavat työelämässä ja ovat arvostettua työvoimaa (Eläketurvakeskus 2024).

Ikääntyneiden työpanoksen käytön alimitoitus ja syrjintä työmarkkinoilla on yhteiskunnallisesti ja inhimillisesti kallista (Vaarama 2009).

Työelämän lisäksi ikääntyneitä olisi syytä ottaa mukaan muillekin yhteiskunnan sektoreille. Ikääntyneet ovat liian harvoin mukana palvelujen kehittämisessä tai mediassa asiantuntijoina.

Myös muunlaisiin tehtäviin tarvitaan ikääntyneiden kokemusta. On esimerkiksi ehdotettu, että ikääntyneiden elämäkokemus voisi luoda turvaa pahoinvoiville ja jaksamisongelmia poteville nuorille (ks. Hagelin 2024, Holmila 2022). Samoin vapaaehtoistyön eri muodot tarjoavat vaativiakin tehtäviä eri alojen ikääntyneille ammattilaisille.

Mihin pitäisi havahtua?

Ikäryhmien osallisuus yhteiskunnassa - Tulkintoja tuloksista

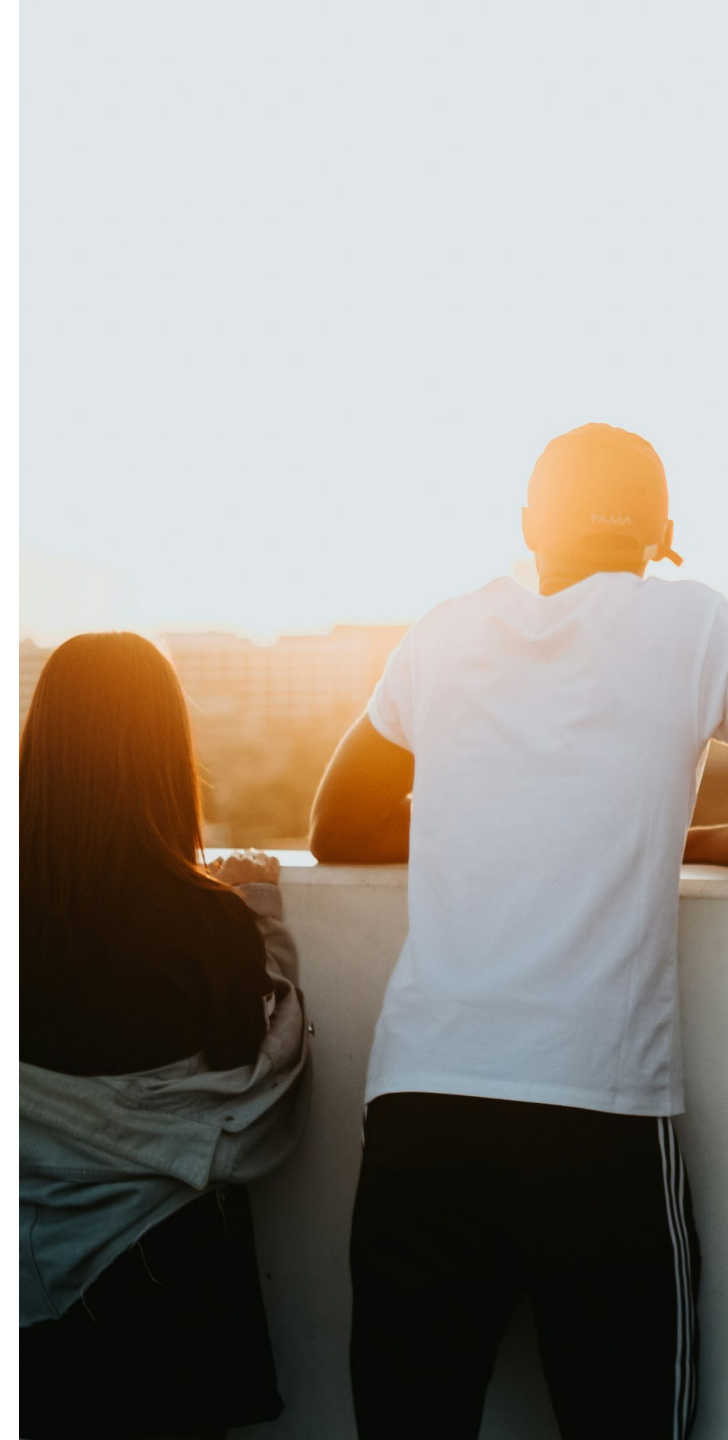
Nuorten osallisuutta on vahvistettava

Myös nuorimmat ikäluokat kokevat, että he eivät ole riittävästi edustettuina demokratiassa, järjestötoiminnassa, eivätkä etenkin taloudellisessa vallankäytössä.

Aiemman tutkimuksemme perustella nuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa heikoiksi, eivätkä tunne riittävästi yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapoja, vaikka halua osallistua olisikin (Simonen ym. 2021). He kokevat, että yhteiskunnan kehittämisessä kuuluu liiaksi keski-ikäisten ja hyväosaisten ääni (ks. Eronen ym. 2022). Sekä nuoret aikuiset että yli 75-vuotiaat kokevat keski-ikäisiä useammin oman osallisuutensa olevan erittäin heikkoa (Castaneda ym. 2023).

Poliittinen päätöksenteko ja muut areenat katsovat tähän hetkeen, mutta myös tulevaan. Niin nuorilla kuin iäkkäämilläkin on oikeus visioda ja olla mukana tekemässä hyvää tulevaisuutta. Poliittisten instituutioiden on kyettävä uudistumaan niin, että tehokkaan vaikuttamisen lisäksi voitaisiin lisätä yhteistyötä ikäeriytymisen sijaan.

Ulkopuolisuuden kokemus voi pahimmillaan aiheuttaa vihaa ja yhteiskunnan normien kyseenalaistamista tai vähintäänkin turhautumista ja vetäytymistä. Yhteiskunnan kehittämisen ja kestävämmän näkökulmasta eri ikäryhmien aktiivinen panos on olennainen kysymys.

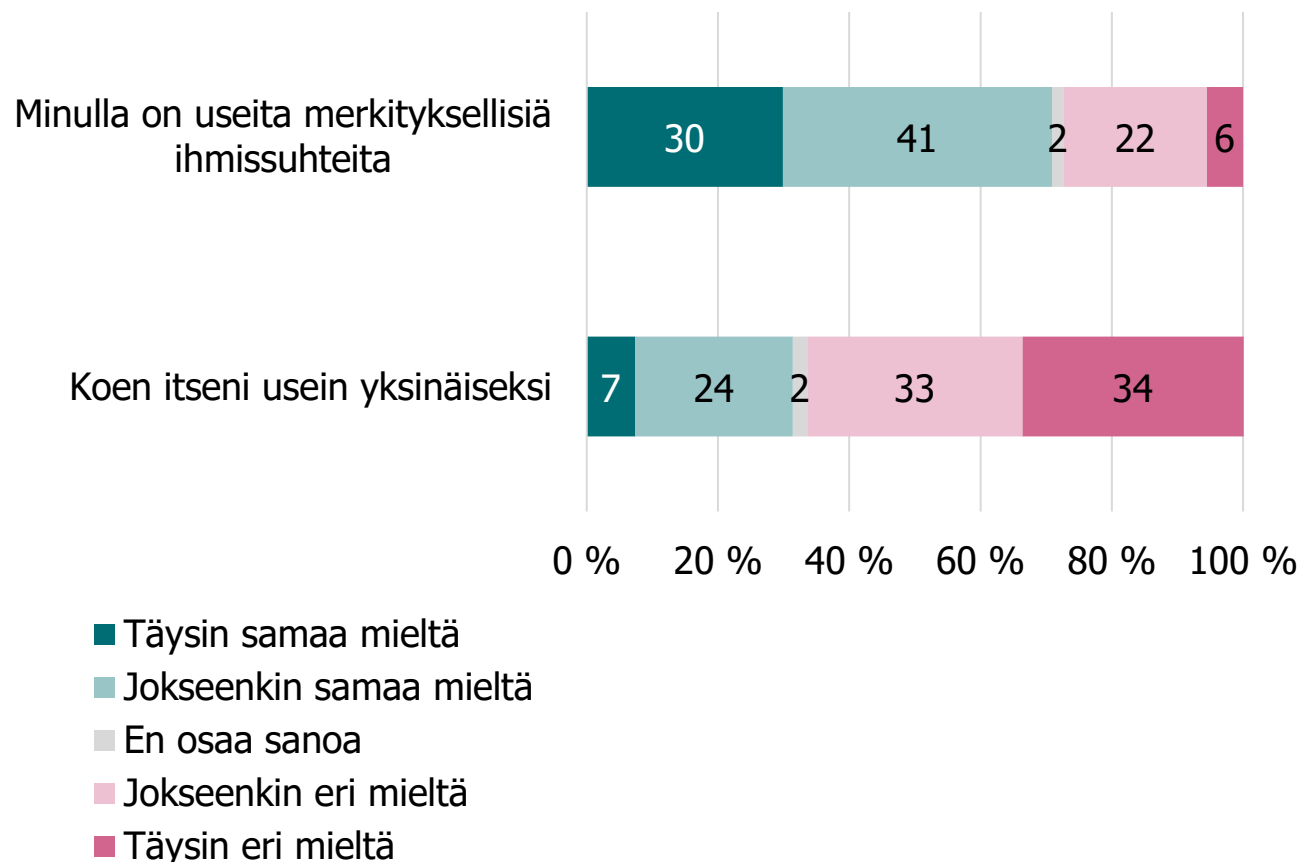
6. Merkityksellinen elämä, omakuva ja ihanneikä

Valtaosalla on elämässään merkityksellisiä ihmissuhteita, mutta liki kolmannes kokee usein yksinäisyyttä

Kuvio 18. Arvioi seuraavia väittämiä (%).

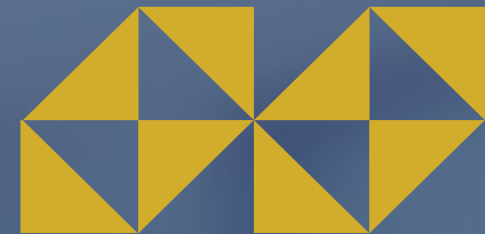

Valtaosa suomalaisista (71 %) kokee, että heillä on useita merkityksellisiä ihmissuhteita. Tästä huolimatta liki kolmannes tuntee itsensä usein yksinäiseksi. (**Kuvio 18**).

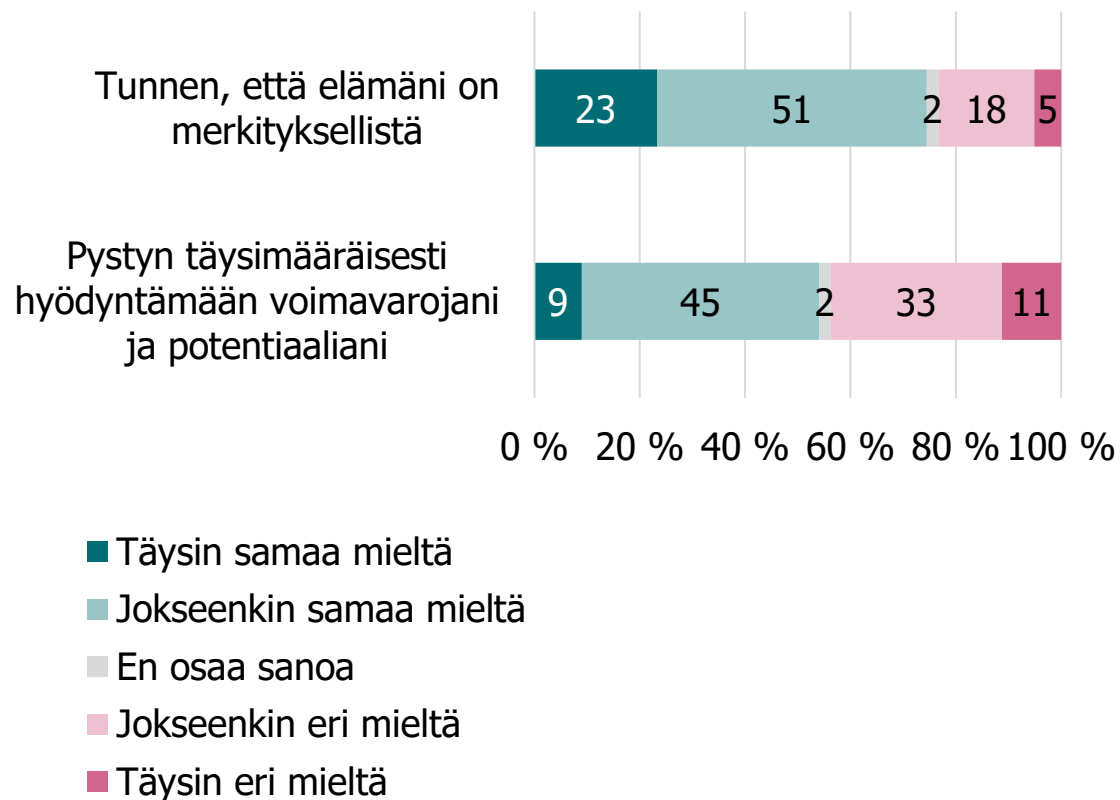
Yksinäisyyttä koetaan keskimääräistä useammin nuoremmissa ikäryhmissä aina 45 ikävuoteen saakka. Erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten yksinäisyyden on havaittu lisääntyneen (Castaneda, ym. 2023, Turun yliopisto 2023, Bergroth 2024).

Ikääntyneet kokevat itsensä usein yksinäiseksi keskimääräistä harvemmin. Osin tulokseen voi vaikuttaa se, että nettipaneelina toteutettuihin kyselyihin luonnollisesti vastaa hyvinvoivia ja toimintakykyisiä ikäihmisiä, jotka voivat paremmin ylläpitää ihmissuhteitaan. Toisaalta tutkimuksissa on myös havaittu, että yksinäisyyden kokemusten yleisyyden mittaaminen on haastavaa, sillä yksinäisyys on käsitteenä monitulkintainen ja yksinäisyyden kokemus on hyvin subjektiivista (Uotila & Jolanki 2022).

Enemmistö kokee elämän merkitykselliseksi, mutta vajaa puolet suomalaisista ei pysty hyödyntämään potentiaaliaan

Kuvio 19. Arvioi seuraavia väittämiä (%).

Kolme neljästä suomalaisesta (74 %) tuntee elämänsä merkitykselliseksi. Henkilökohtaisten voimavarojen ja potentiaalin osalta lukemat eivät ole yhtä myönteisiä: runsas puolet (54 %) suomalaisista arvioi voivansa hyödyntää täysimääräisesti voimavarojaan, 44 prosenttia kokee päinvastoin. (**Kuvio 19**).

Elämän merkityksellisyyttä koetaan kaikissa ikäryhmissä, joskin eläkeikäiset kokevat sitä keski-ikäisiä ja nuoria useammin.

Voimavaroissa on ikäryhmien välisiä eroja. 25–34-vuotiaissa jopa yli puolet (54 %) kokee, ettei voi hyödyntää täysin voimavarojaan ja potentiaaliaan. Avoimissa vastauksissa ikäryhmän edustajat kertovat arjen kuormituksesta, työelämän kiireestä, lapsiperhearjesta ja esimerkiksi mielenterveyden haasteista, kuten ahdistuksesta ja uupumuksesta.

Kokemus omasta potentiaalista on suurimmillaan yli 75-vuotiailla (75 %). THL:n Terve Suomi-tutkimuksessa on kuitenkin havaittu, että elämänlaatu heikkenee tavallisesti yli 75-vuotiaissa (Koskinen ym. 2023). Tulosta arvioitaessa on otettava huomioon, että nettipaneelilla toteutettuun kyselyyn vastannevat hyväkuntoiset ja toimintakykyiset ihmiset. Lisäksi taustalla voi olla kokemus siitä, että omat voimavarat ovat hyvät suhteessa muihin oman ikäisiin sekä odotuksiin, joita ikäihmisille asetetaan.

Terveys, henkilöhistoria, ihmissuhteet ja ikä määrittävät ihmisenä olemista

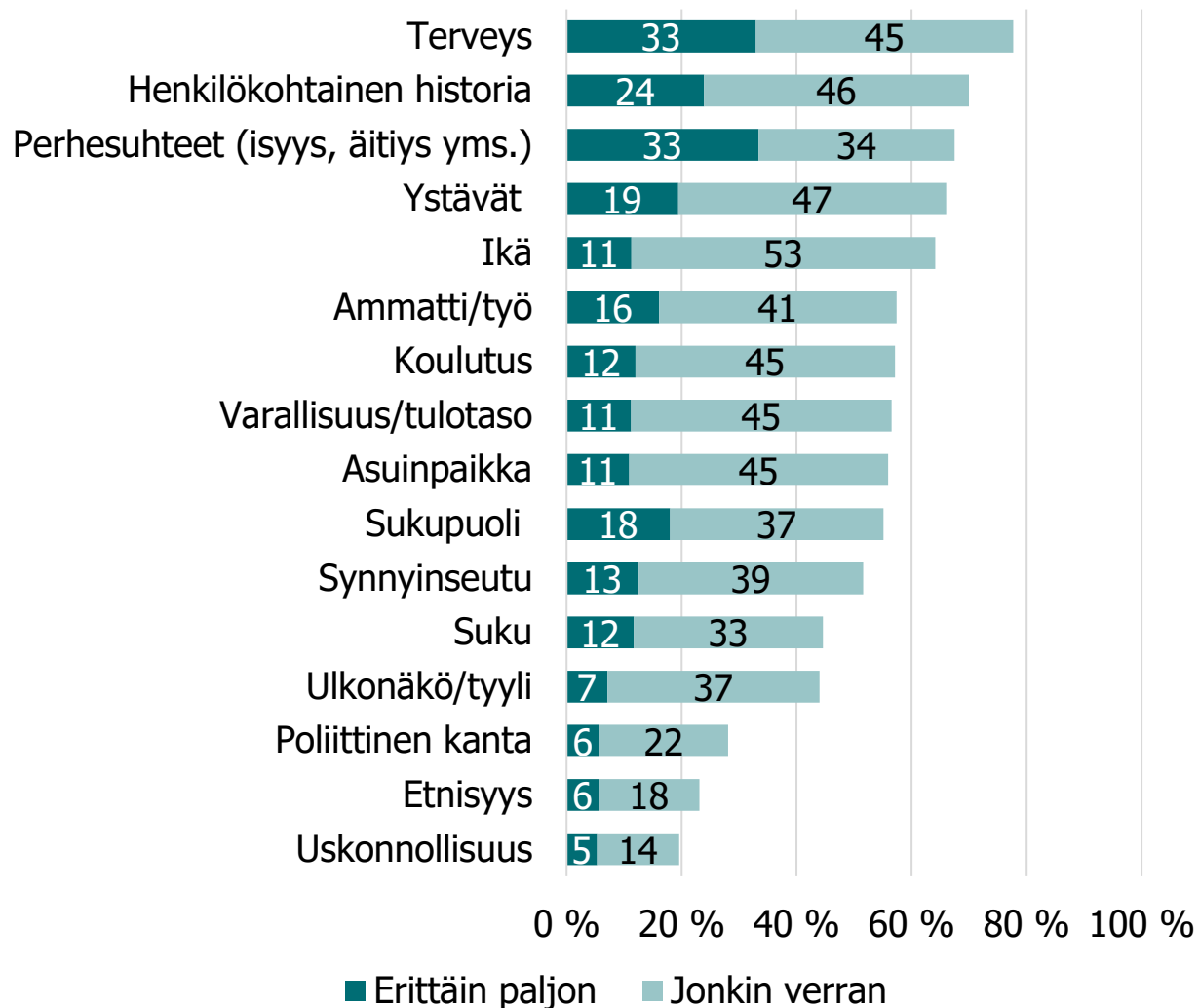
Kun suomalaisia pyydetään valitsemaan tekijöitä, jotka määrittelevät heitä ihmisenä, kärkeen nousevat terveys (78 %), henkilökohtainen historia (70 %) ja perhesuhteet (67 %) (**kuvio 20**).

Yli 60 prosenttia suomalaisista kokee myös ystävien ja iän määrittelevän itseään jokseenkin tai erittäin paljon.

Edellä mainittuja hieman harvemmin tärkeitä tekijöitä ovat ammatti, koulutus, varallisuus, asuinpaikka ja esimerkiksi sukupuoli.

Uskonnollisuus, etnisyys ja poliittinen kanta määrittelevät suomalaisia listan tekijöistä harvimmin.

Kuvio 20. *Kuinka paljon seuraavat asiat määrittävät sinua ihmisenä?* (Määrittelevät erittäin paljon tai jonkin verran, %)

Ikä määrittelee erittäin paljon vain iäkkäimpiä

Taulukossa 2 tarkastellaan asioita, jotka määrittelevät eri ikäryhmiä erittäin paljon. Terveys korostuu koko väestössä, mutta ikäryhmien välillä on eroja. Yli 65-vuotiaat kertovat muita selvästi useammin, että terveys määrittelee heitä erittäin paljon.

Ystävien merkitys korostuu nuorimmassa ikäryhmissä. Terveys ja henkilökohtainen historia korostuvat 25–34-vuotiaiden itsemäärittelyssä.

Perhesuhteet korostuvat 35–44- ja 55–64-vuotiailla.

Mielenkiintoista on, että ikä määrittelee itseä erittäin paljon vain yli 75-vuotiaissa (29 %). Muissa ikäluokissa sen merkitys jää selvästi vähäisemmäksi.

Taulukko 2. Kuinka paljon seuraavat asiat määrittävät sinua ihmisenä? Ikäryhmittäin (määrittelevät erittäin paljon, %).

	18–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75+	Kaikki
Terveys	24	34	26	29	35	44	42	33
Henkilökohtainen historia	22	33	25	25	19	19	25	24
Perhesuhteet	20	25	43	29	41	38	38	33
Ystävät	31	17	9	12	17	29	25	19
Ikä	14	10	4	5	17	10	29	11
Ammatti	12	17	18	20	18	11	16	16
Koulutus	16	14	9	8	8	11	23	12
Asuinpaikkakunta	12	10	11	9	9	10	21	11
Sukupuoli	26	24	19	11	13	17	21	18
Ulkonäkö /tyyli	23	11	4	4	4	2	2	7

Alle 35-vuotiaat ovat lähellä omaa ihanneikänsä

Esitimme suomalaisille ajatusleikin, jossa he voisivat pysäyttää ajan tietyssä iässä, menneessä tai tulevassa ajassa. Kysyimme, mihin ikävuoteen he ajan pysäyttäisivät. Suomalaisten keskimääräinen ihanneikä on tämän perusteella 34 vuotta (**Taulukko 3**).

Nuorimmassa ikäryhmässä haaveillaan keskimäärin omaa ikää hieman korkeammasta iästä. Heidän ihanneikänsä on 23 vuotta. 25–34-vuotiaiden keskuudessa keskiarvo jää ikäluokan alkupäähän, 26 ikävuoteen. Molemmissa nuorimmissa ikäluokissa ihanneikä on melko lähellä sen hetkistä ikää.

Tätä vanhemmissa ikäryhmissä ihanneikä asettuu keskimäärin nykyistä ikää varhaisempaan aikaan. Moni 35–64-vuotias toivoo olevansa kolmissa kymmenissä. 65–74-vuotiaat pysäyttäisivät ajan keskimäärin 45 ikävuoden kohdalla. Yli 75-vuotiaat toivoisivat olevansa keskimäärin viisissä kymmenissä.

Avovastauksissa suomalaiset perustelevat näkemyksiään ihanneikäkysymykseen. Moni kertoo halustaan palata taaksepäin aikaan, jolloin on vielä nuorempi, mutta ehtinyt kerryttää jo jonkin verran elämänkokemusta. Monelle aikaisempi vaihe elämässä merkitsi terveyttä, huolettomuutta ja mahdollisuuksia. Jotkut palaisivat aikaisempaan ikään, koska kokevat katumusta elämässä tehdyistä valinnoista. Monet myös korostavat, että jokaisella iällä ja eleyllä elämällä on oma merkityksensä eivätkä haluaisi pysäyttää aikaa lainkaan.

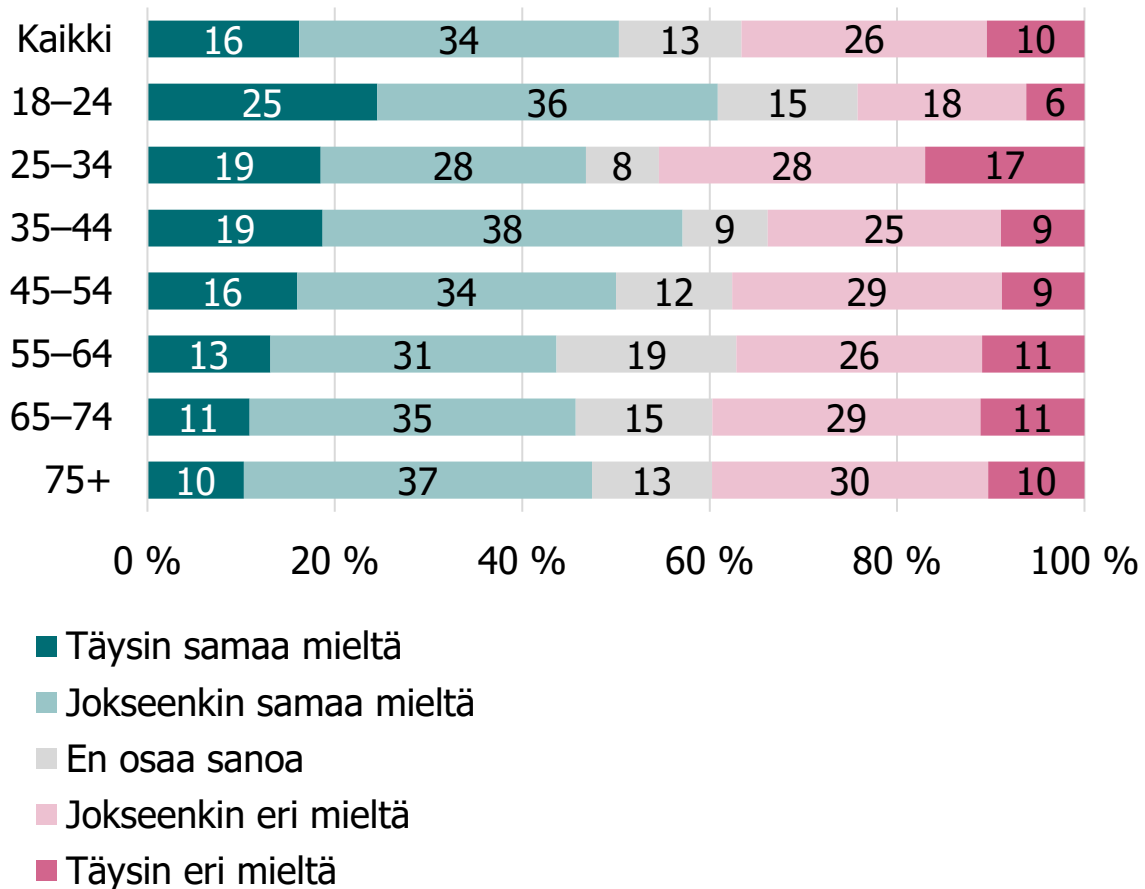
Taulukko 3. Jos saisit pysäyttää ajan tietyssä iässä, oli kyseessä mennyt tai tuleva ikäsi, niin mihin ikävuoteen pysäyttäisit?

Keskiarvot ikäryhmän mukaan (%).

Ikäryhmä	Keskiarvo
18–24	23 vuotta
25–34	26 vuotta
35–44	31 vuotta
45–54	35 vuotta
55–64	38 vuotta
65–74	45 vuotta
75+	50 vuotta
Kaikki	34 vuotta

Eliniän pidentymistä pidetään tavoittelemisen arvoisena

Kuvio 21. *On tavoittelemisen arvoista, että ihmiset elävät tulevaisuudessa yhä vanhemmaksi ja vanhemmaksi.*
Ikäryhmittäin (%).

Puolet suomalaisista pitää tavoittelemisen arvoisena sitä, että ihmiset elävät tulevaisuudessa yhä vanhemmiksi (**kuvio 21**).

Ajatus pidemmästä eliniästä houkuttelee erityisesti nuorimpia suomalaisia. Heistä yli 60 prosenttia ajattelee, että eliniän piteneminen tulevaisuudessa on tavoittelemisen arvoista. Muissa ikäryhmissä kannatus on alhaisempaa ja epävarmuus lisääntyy keski-ikä ylittäneillä.

On kiinnostavaa, että suomalaiset määrittelivät ihanneikänsä keskimäärin 34 ikävuoteen (s.51). Se kertoo, että vähintäänkin jossain määrin nuoruutta ihannoidaan. Samaan aikaan kuitenkin eliniän pidentymistä pidetään tavoittelemisen arvoisena ja elämän loppukaarteeseen toivotaan lisää elinvuosia.

Mihin pitäisi havahtua?

Merkityksellinen elämä, omakuva ja ihanneikä - Tulkintoja tuloksista

Nuoruutta ihannoidaan

Kysyttäessä suomalaisilta heidän ihanneikänsä keskiarvoksi saadaan 34 vuotta. Nuorten aikuisten kohdalla oma ihanneikä ja todellinen ikä ovat melko lähellä toisiaan, mutta viidenkymmenen ikävuoden lähestyessä ihanne-ikä ja todellinen ikä alkavat erkaantua.

Keski-ikäisten ikäkokemuksia tarkastelleen tutkimuksen mukaan omaa todellista ikää nuorempaa ihanneikää on perusteltu esimerkiksi hyvällä elämänvaiheella, fyysisellä kunnolla tai toiveella uudesta aloituksesta (ks. Karttunen 2010). Fyysinen kunto nousee esiin myös sukupolvibarometrin avovastauksissa: moni iäkkäämpi haaveilee nuoruuden vuosistaan muun muassa paremman fyysisen kunnan vuoksi.

Vaikka useiden tutkimusten mukaan kolmikymppiset kokevat painetta pärjäämisestä, huolta toimeentulosta sekä fyysisestä ja psyykkisestä jaksamisesta (ks. esim. Eronen ym. 2022, Eronen ym. 2024), sekä nuoret itse että erityisesti heitä vanhemmat liittävät näihin ikävuosiin runsaasti positiivisia asioita.

Ihanneikään liittyvä kysymys on ajatusleikki, mutta laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa tulosten voidaan katsoa kertovan myös yleisemmin varauksellisesta suhtautumisesta vanhuuteen.

Vaaraman (2024) raportin mukaan erityisesti nuorten aikuisten on todettu pelkäävän vanhenemista. Tutkimuksen perusteella yli puolet suomalaisista koki, että vanhuutta pidetään suomalaisessa yhteiskunnassa negatiivisena asiana.

Tuoreen työelämäntutkimuksen mukaan yli 40 prosenttia suomalaisista ajattelee, että työntekijä on ihanneiässään 30–49-vuotiaana. Yli 50-vuotiaita pitää ihanneikäisinä vain harva. Vajaa puolet tosin ajattelee, että kaikissa ikävaiheissa on omat vahvuutensa ja heikkoutensa. (Alho ym. 2024)

Suomella ei ole varaa siihen, että ikääntymiseen ja ikääntyvään väestöön suhtaudutaan varauksellisesti – varsinkin kun samanaikaisesti moni tavoittelee yhä pidempää elämää. On tärkeää pohtia, miten opintopolkuja, työuria, terveyden ylläpitoa ja ylipäätään ajatusta hyvästä elämästä pystyttäisiin joustavoittamaan siten, että ikääntymiselle ja elämäkokemukselle osattaisiin antaa enemmän arvoa.

Mihin pitäisi havahtua?

Merkityksellinen elämä, omakuva ja ihanneikä - Tulkintoja tuloksista

Osa kokee yksinäisyyttä ja lähes puolet ei pysty hyödyntämään potentiaaliaan

Kyselymme perusteella noin kolmannes kokee yksinäisyyttä. Erityisesti sitä koetaan nuoremmassa ikäryhmässä. Tulokset ovat linjassa aiempien yksinäisyyttä kartoittavien kyselyjen kanssa (Suomen Punainen Risti 2023). Tutkimusten mukaan pitkittynyt yksinäisyys voi aiheuttaa vakavia terveyshaittoja (Cene ym. 2022), joten tulos ei ole vähäpätöinen.

On myös hätkähdyttävää, että lähes puolet suomalaisista ei oman arvionsa mukaan pysty hyödyntämään täysimääräisesti voimavarojaan ja potentiaaliaan. Surullista on, että 25–34-vuotiaista yli puolet kokee, ettei voi hyödyntää täysin voimavarojaan ja potentiaaliaan. Avovastauksissa nuoret aikuiset kertovat arjen kuormituksen sekä esimerkiksi kiireen ja mielenterveyden haasteiden syövän voimavaroja.

Nuorten aikuisten voimavarojen heikkous havaittiin myös E2 Tutkimuksen vuosittaisessa suomalaisten arvoja ja asenteita tarkastelevassa katsauksessa (Pitkänen ym. 2024). Maassa, jossa syntyvyys on laskussa ja huoltosuhde heikkenee, ei olisi varaa hukata kenenkään potentiaalia.

7. Ajatukset ikääntymisestä ja eläkevuosista

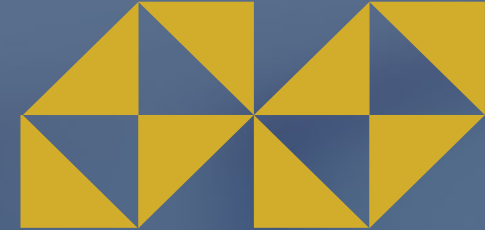

Suomalaisille eläkevuodet merkitsevät elämästä nauttimista, mutta myös pelkoja on

Taulukko 4. Jos mietit omia eläkevuosiasi, mitä ajatuksia ikääntymisesi sinussa herättää? Voit valita useamman vaihtoehdon. Ikäryhmittäin (%).

	18–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75+	Kaikki
Elämästä nauttimista	49	39	57	52	59	60	49	53
Aikaa harrastuksille ja mielekkäälle tekemiselle	37	44	54	50	54	60	52	50
Pelkoa toimintakyvyn heikkenemisestä ja itsemääräämisoikeuden menettämisestä	39	50	53	53	50	51	53	50
Huolta hoitoon pääsystä	31	42	42	47	49	39	46	42
Antoisaa aikaa läheisten kanssa	34	34	42	34	38	40	53	38
Toimeentulo-ongelmia ja taloudellista riippuvaisuutta muista	26	42	38	35	35	16	13	30
Taloudellista riippumattomuutta	26	27	27	27	25	30	46	29
Huolta tulevista sukupolvista	28	28	31	25	25	30	32	28
Yksinäisyyden pelkoa	37	35	41	24	19	16	15	27
Eletyn elämän pohtimista, tilinpäätöstä	32	22	31	21	21	24	26	25
Pelkoa kuolemasta	27	26	32	18	14	11	4	20
Mahdollisuutta uusiin ihmissuhteisiin	13	7	14	14	21	19	23	16
Huolta näkymättömyydestä	13	9	13	8	8	5	6	9
En osaa sanoa	9	5	0	1	1	1	1	2

Eläkevuosiin suhtaudutaan myönteisesti, mutta toimintakyky ja hoitoon pääsy huolettavat

Kun suomalaisia pyydetään miettimään omia eläkevuosia ja arvioimaan mitä ajatuksia ikääntyminen heissä herättää, kärkeen nousevat ajatukset elämästä nauttimisesta (53 %) sekä harrastuksille ja mielekkäälle tekemiselle jäävästä ajasta (50 %) (**taulukko 4**). Reilu kolmannes (38 %) suomalaisista ajattelee antoisaa aikaa läheisten kanssa.

Monen mielessä on myös pelkoja. Puolet suomalaisista pelkää toimintakyvyn heikkenemistä tai itsemääräämisoikeuden menettämistä. 42 prosenttia on huolissaan hoitoon pääsystä. Noin kolmannes (30 %) ajattelee toimeentulo-ongelmia ja taloudellista riippuvaisuutta muista, tosin sama osuus korostaa taloudellista riippumattomuutta.

Huoli tulevista sukupolvista koskettaa vajaata kolmannesta (28 %). Joka neljäs pohtii elettyä elämää. Myös yksinäisyyden pelko (27 %) ja kuoleman pelko (20 %) koskettavat osaa suomalaisista.

Huoli hoitoon pääsystä on suurinta 55–65-vuotiaiden ikäryhmässä. Toimeentulo-ongelmat puolestaan huolettavat useimmin 25–34-vuotiaita. Yksinäisyys ja kuolemanpelko ovat useimmin 35–44-vuotiaiden ajatuksissa. Huolta tulevaisuuden sukupolvista kannetaan tasaisesti kaikissa ikäryhmissä.

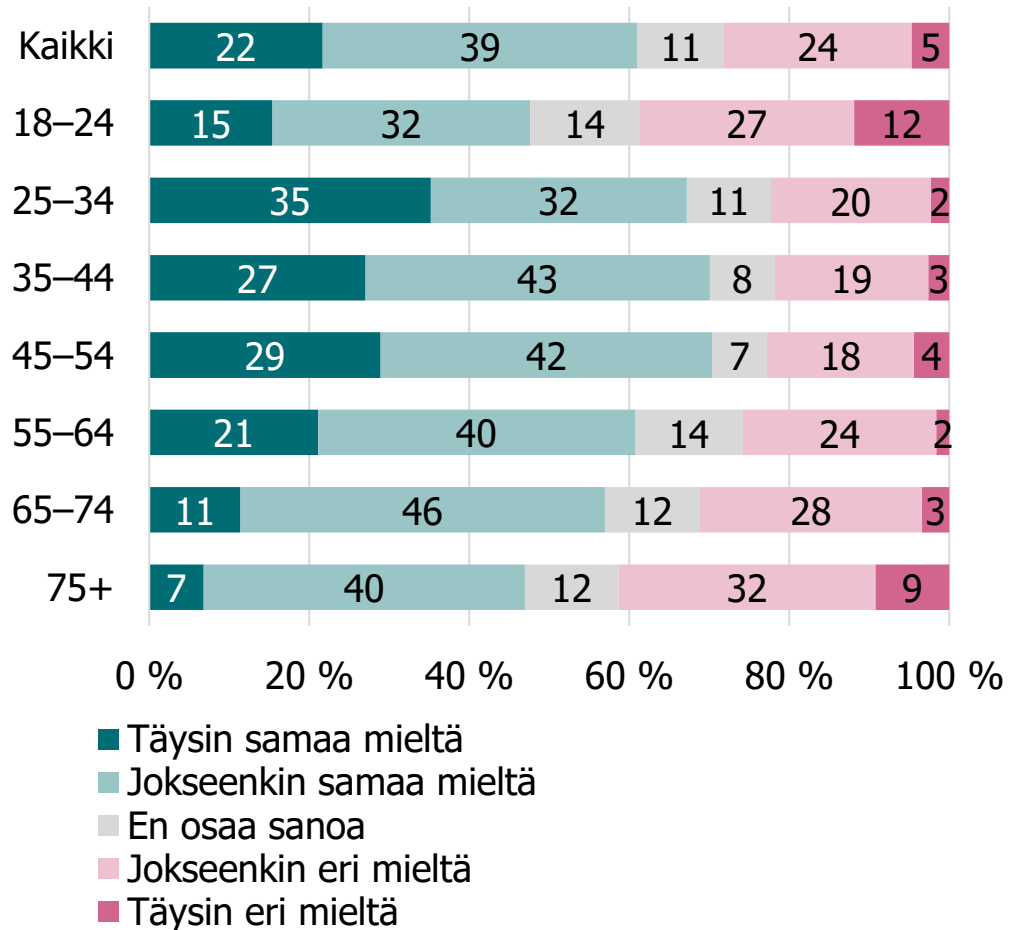
65–74-vuotiaissa ikääntyminen saa erilaisia sävyjä tai ainakin jossain määrin huolet hälvenevät. Heille ikääntyminen tarkoittaa nuorempia useammin elämästä nauttimista. Huoli hoitoon pääsystä vähenee verrattuna 45–64-vuotiaisiin, eikä pelko toimintakyvyn heikkenemisestä ole sen suurempaa kuin suomalaisilla keskimäärin. Merkittävä muutos tapahtuu toimeentulo-ongelmien pohtimisessa: vain 16 prosenttia ikäryhmästä ajattelee niitä. Myös yksinäisyyden (16 %) ja kuoleman (11 %) pelko on selvästi keskimääräistä harvinaisempaa.

Yli 75-vuotiaista elämästä nauttimista ajattelee noin puolet (49 %) ja harrastuksia ja mielekästä tekemistä hieman useampi (52 %). Muihin ikäryhmiin verrattuna yli 75-vuotiaissa korostuu ajatukset antoisasta ajasta läheisten kanssa (53 %) ja taloudellisesta riippumattomuudesta (46 %).

Kaikista nuorimmille ikääntyminen voi olla vielä etäinen ajatus. Joka kymmenes 18–24-vuotias ei osaa sanoa, mitä ajatuksia ikääntyminen herättää. Heidän mielikuvissaan korostuu ajatus elämästä nauttimisesta (49 %) ja pelko toimintakyvyn menettämisestä (37 %). Myös yksinäisyyden pelko (37 %) on usean nuoren ajatuksissa.

Enemmistö epäilee, ettei saa riittävää hoitoa ikääntyneenä

Kuvio 22. En usko, että saan riittävää hoitoa ikääntyneenä. Ikäryhmittäin (%).

Suomalaisten enemmistö (61 %) ei usko, että saa riittävää hoitoa ikääntyneenä (**kuvio 22**). Viesti on vakava erityisesti 25–55-vuotiailta: heistä lähes 70 prosenttia on väittämän kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä.

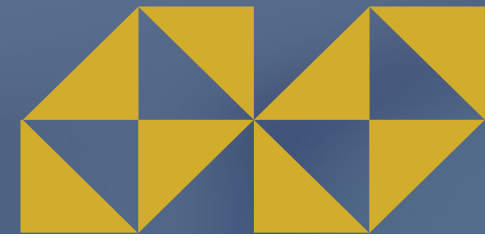
Yli 65-vuotiaissa sekä 18–24-vuotiaissa on keskimääräistä enemmän niitä, jotka luottavat saavansa hoitoa, mutta kaikissa ikäryhmissä suurempi osuus on väittämän kanssa samaa mieltä kuin eri mieltä – kaikissa ikäryhmissä on siis enemmän niitä, jotka epäilevät saavansa riittävää hoitoa kuin päinvastaista mieltä olevia.

Mistä apua vanhana - nuorten ja ikääntyneiden ajatukset kaukana toisistaan

Taulukko 5. *Mistä ajattelet saavasi hoivaa, apua ja tukea ikääntyneenä? Ikäryhmittäin (%)*.

	18–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75+	Kaikki
Julkisten palveluiden piiristä	47	50	59	60	65	71	74	60
Puolisoltani	54	59	51	46	42	45	41	49
Lapsiltani	55	40	52	37	55	47	56	48
Ystäviltäni	49	34	26	21	18	17	19	26
Yksityisen sektorin toimijoilta	15	32	23	30	27	20	28	25
Sukulaisiltani	53	37	23	17	15	8	20	24
Vapaaehtoistyötä tekeviltä (someryhmät, järjestöt yms.)	14	18	14	10	12	7	12	12
Naapureiltani	13	11	5	5	4	2	6	6
Olen yksin enkä saa apua mistään	5	7	5	4	4	2	2	4
Jokin muu	2	1	1	1	2	2	4	2

Ikäihmiset luottavat julkisiin palveluihin avun saamisessa, nuoret luottavat läheisiinsä

Suomalaisten enemmistö (60 %) luottaa julkisiin palveluihin ikääntyneiden hoivassa, avussa ja tuessa (**taulukko 5**). Moni uskoo saavansa apua ikääntyessään myös puolisolta (49 %) ja lapsiltaan (48 %).

Ystävien, sukulaisten ja yksityisen sektorin apuun luottaa neljännes suomalaisista. Kun he ajattelevat omaa ikääntymistään, vain harva ajattelee saavansa apua vapaaehtoistyötä tekevilta (12 %) tai naapureilta (6 %). Pieni osa suomalaisista (4 %) ajattelee, että on ikääntyessään yksin eikä saa apua mistään.

18–24-vuotiaiden keskuudessa luottamus ympäröiviin verkostoihin on vahvaa: yli puolet ajattelee, että saa ikääntyneenä hoivaa ja tukea lapsiltaan (55 %), puolisoltaan (54 %) ja sukulaisiltaan (53 %). He luottavat myös ystävien tukeen (49 %) muita selvästi useammin. Huolta herättää nuorten heikompi luottamus julkisiin palveluihin: he ajattelevat keskimääräistä selvästi harvemmin saavansa apua julkisten palveluiden piiristä (47 %).

25–34-vuotiaat ajattelevat keskimääräistä useammin saavansa apua puolisolta. Lasten, ystävien ja sukulaisten apuun he luottavat kuitenkin nuorimpia selvästi harvemmin.

Luottamus eri verkostoihin pääasiassa vähenee, kun siirrytään vanhempiin ikäryhmiin. Apua, tukea ja hoivaa odotetaan entistä keskitetympin saatavan julkisten palveluiden piiristä, puolisolta ja omilta lapsilta.

65–74-vuotiasta ja yli 75-vuotiaista jo yli 70 prosenttia ajattelee saavansa apua, tukea ja hoivaa julkisten palveluiden piiristä. Sen sijaan ystävien apuun luottaa vain vajaa viidennes.

Usko avunsaamiseen esimerkiksi sukulaisilta ja ystäviltä voi selittyä arjen omilla kokemuksilla. Vanhentuuessa ystävyysuhteet vähentyvät läheisten ja ystävien kuolemien myötä ja moni menettää ennemmin tai myöhemmin myös puolisonsa (Uotila 2011). Aikaisempi suuria ikäluokkia ja heidän aikuisia lapsiaan tarkasteleva tutkimus osoitti, että ikäihmiset saivat ja antoivat käytännön apuaan sisaruksilleen ja ystävilleen harvemmin kuin heidän lapsensa. (Hämäläinen ym. 2021).

Taloudellinen riippumattomuus läheisistä on tärkeää ikääntyneenä

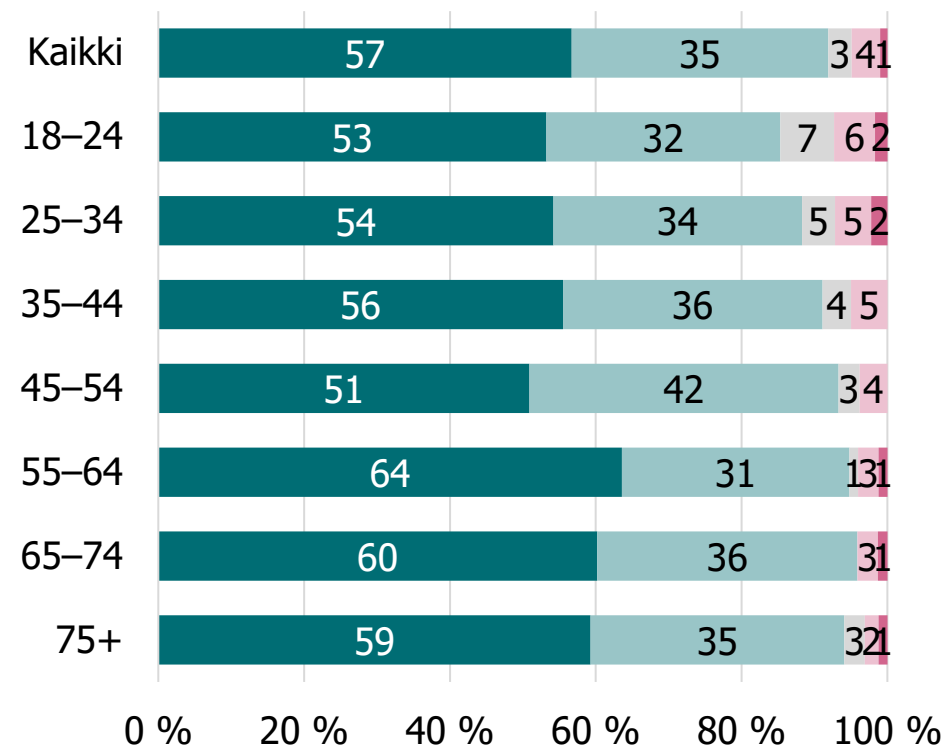
Kuvio 23 osoittaa, että suomalaisille on tärkeää olla ikääntyneenä taloudellisesti riippumaton läheisistään. Yli 90 prosenttia suomalaisista on jokseenkin tai täysin samaa mieltä tästä.

Valtaosa kaikista ikäryhmistä suhtautuu väittämään myönteisesti. Vanhemmissa ikäryhmissä täysin samanmielisten osuudet korostuvat hieman ja erimielisten osuudet putoavat vain muutamiin prosenttiyksiköihin.

Mitenköhän sillä työeläkkeellä maksaa asumisen ja ruuat ja lääkkeet? (Nainen, 60 v.)

Kuvio 23. Minulle on tärkeää, että en ole ikääntyneenä taloudellisesti riippuvainen läheisistäni. Ikäryhmittäin (%).

- Täysin samaa mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- En osaa sanoa
- Jokseenkin eri mieltä
- Täysin eri mieltä

Mihin pitäisi havahtua?

Ajatukset ikääntymisestä ja eläkevuosista - Tulkintoja tuloksista

Eläkevuosina halutaan nauttia elämästä, hoitoon pääsystä kannetaan huolta

Suomalaiset suhtautuvat eläkevuosiin ja ikääntymiseen myönteisesti. Kun heitä pyydettiin pohtimaan, mitä ajatuksia eläkevuodet tai ikääntyminen heissä herättää, kärkeen nousevat elämästä nauttiminen (53 %) sekä aika harrastuksille ja mielekkäälle tekemiselle (50 %).

Ikääntymiseen liitettyjä myönteisiä asioita ovat myös läheisten kanssa vietetty aika ja taloudellinen riippumattomuus. Erityisesti ikääntyneet mieltävät eläkeiän elämästä nauttimisen elämänvaiheena ja liittävät siihen nuorempia harvemmin pelkoja.

Ikääntyminen herättää kuitenkin myös huolia. Puolet suomalaisista pelkää toimintakyvyn menettämistä ja yli 40 prosenttia on huolissaan hoitoon pääsystä.

Arviota hoitoon pääsystä kysyttiin myös erillisellä väittämällä: ”En usko, että saan riittävää hoitoa ikääntyneenä”. Tulos on hätkähdyttävä: enemmistö suomalaisista (61 %) ei usko saavansa riittävää hoitoa. Huolta hoitoon pääsystä kantavat keskimääräistä useammin 25–55-vuotiaat. Vanhimmat ikäryhmät eivät ole aivan yhtä skeptisiä.

Sama viesti välittyy, kun suomalaisilta kysyttiin, mistä he ajattelevat saavansa apua ikääntyneenä: nuorimmat ikäryhmät luottavat julkisiin palveluihin keskimääräistä harvemmin. Sen sijaan he luottavat muita useammin puolison ja sukulaisten tukeen.

Huoli hoitoon pääsystä on noussut esiin myös aiemmissa tutkimuksissa. Terveystieteiden ja vanhustenhoidon tilanne ovat suomalaisten huolilistan kärjessä. (Pitkänen ym. 2024). Jo yli puolet suomalaisista pitää vanhustenhoidon palveluita riittämättöminä omassa kotikunnassaan (Kakstoimisto 2024).

Hyvinvointiyhteiskunnalle on vakava viesti, jos luottamus terveydenhuoltojärjestelmään ja yhteiskunnan kykyyn huolehtia kansalaisista ikääntyneenä horjuu. Nuorempien ja keski-ikäisten asenteet kertonevat arkipäivän realismista, jota siivittävät julkisen talouden tila, leikkaukset ja palvelujärjestelmän heikentyminen. Myös uutiset painottuvat usein kielteisiin asioihin.

Lähteet

- Alho, R., Heikkilä, A., Pitkänen, V. & Niskanen, V. (2024). *Työelämän muutosten kohtaaminen työpaikoilla*. E2 Tutkimus. Saatavissa: <https://www.e2.fi/media/julkaisut-ja-alustukset/tst/tyoelaman-muutosten-kohtaaminen-tyopaikoilla-raportti-e2-tutkimus.pdf>. Luettu 23.1.2025.
- Allianssi ry (2024). *Mitä kuuluu nuorille ja nuorisoalalle?* Vuosikatsaukset 2024. Allianssi ry. Saatavissa: <https://nuorisoala.fi/meista/julkaisut-ja-materiaalit/mita-kuuluu-nuorille-ja-mita-kuuluu-nuorisoalalle-katsaukset/>.
- Bergroth, A. (2024): *Yksinäisyys koskettaa yhä useampaa Suomessa*. Artikkelij, 8.5.2024. Suomen Punainen Risti. Saatavissa: <https://www.punainenristi.fi/uutiset/2023/yksinaisyys-koskettaa-yha-useampaa-suomessa>. Luettu 13.12.2024.
- Campbell, R., May, G., Duffy, B., Skinner, G., Gottfried, G., & Hewlett, K. (2024). *Emerging tensions? How younger generations are dividing on masculinity and gender equality*. Policy Institute at King's. <https://doi.org/10.18742/pub01-167>.
- Castaneda, A., Kuusio, H., Leeman, L, Majlander, S. (2023). *Terve Suomi –verkkoraportti*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Saatavissa: https://www.thl.fi/terveysuomi_verkkoraportit/ilmioraportit_2023/yksinaisyys_osallisuus_ja_syrjintakokemukset.html. Luettu 17.12.2024.
- Cené, C .W., Beckie, T. M., Sims, M., Suglia, S. F., Aggarwal, B., Moise, N., Jiménez, M. C., Gaye, B. & McCullough, L. D. (2022). Effects of Objective and Perceived Social Isolation on Cardiovascular and Brain Health: A Scientific Statement From the American Heart Association. *Journal of the American Heart Association*, 11(16). Saatavissa: <https://www.ahajournals.org/doi/epub/10.1161/JAHA.122.026493>.
- Elder, G. H., Jr. & Johnson, M. K. (2003). The life course and aging: challenges, lessons, and new directions. Teoksessa Settersten, R. A. (toim.) *Invitation to the life course: Toward new understandings of later life*. Amityville, New York: Baywood, 48–81.
- Eläketurvakeskus (2024). *Eläkeläisten työnteko*. Saatavissa: <https://www.etk.fi/tutkimus-tilastot-ja-ennusteet/tilastot/elakelaisten-tyonteko/>. Luettu 13.12.
- Eronen, E., Niskanen, V., Veijola, R., & Simonen, J. (2022). *”Sä teet tän elämän itelles” Alle 30-vuotiaiden nuorten aikuisten näkemyksiä hyvästä elämästä*. Nuorten Hyvä elämä-hankkeen loppuraportti. E2 Tutkimus. Saatavissa: <https://www.e2.fi/julkaisut/julkaisut/e2-tutkimus-selvitti-poikkeuksellisen-monipuolisilla-aineistoilla-erityisesti-nuoret-naiset-kokevat-turvallisuuden-tunteensa-jarkkyneen-ukrainan-sodan-seurauksena.html?p557=3>. Luettu 20.12.2024.
- Eronen, E., Väyrynen, T., Manninen, A., Pitkänen, V. & Simonen, J. (2024). *Hyvän elämän edellytykset Itä-Suomessa: Alle 30-vuotiaiden nuorten näkemyksiä*. Nuoret Itä-Suomen tulevaisuuden tekijöinä -hankkeen loppuraportti. E2 Tutkimus. Saatavissa: <https://www.e2.fi/julkaisut/julkaisut/hyvan-elaman-edellytykset-ita-suomessa-alle-30-vuotiaiden-nuorten-nakemyksia.html>. Luettu 20.12.2024.
- Haidt, J. (2022). *The Anxious Generation: How the Great Rewiring of Childhood Is Causing an Epidemic of Mental Illness*. Penguin Publishing Group.

- Hagelin, H. (2024). Asiantuntija: Nuorille pitäisi sanoa, ettei kuka vaan voi olla mitä vaan. Uutinen, 18.2.2024, *Taloussanommat*. Saatavissa: <https://www.is.fi/taloussanommat/art-2000010213259.html>. Luettu 20.12.2024.
- Heikkilä, A., Alho, R., Niskanen & V., Pitkänen. (2023). *Nuorten ja varttuneiden yhteistyö työpaikoilla*. Tulevaisuuden Suomen tekijät -tutkimushankkeen raportti. E2 Tutkimus: Helsinki.
- Hickman, C., Marks, E., Pihkala, P., Clayton, S., Lewandowski, R. E., Mayal, E., Wray, B., Mellor, C. & Susteren, L. (2021). Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. *The Lancet Planetary Health*, 5(12), e863-e873. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3).
- Holmila, M. (2022): *”Semmoista elämäniisautta, jota olisi sopinut kyllä vähän laajemminkin kuunnella” - Ikänaisten elämisen taito ja kokemukset asemastaan yhteiskunnassa*. E2 Tutkimus. Saatavissa: <https://www.e2.fi/julkaisut/julkaisut/selvitys-ikanaisten-elamisen-taito-ja-kokemukset-aseastaan-yhteiskunnassa.html?p557=3>. Luettu 23.1.2025.
- Hämäläinen, H., Danielsbacka, M., Höglund A. E., Rotkirch, A. & Tanskanen, A. O. (2021). Sukupolvien suhteet. Ikääntyminen ja vuorovaikutuksen muutos suurten ikäluokkien ja aikuisten lasten elämäkulussa. *Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D64/2021*. Väestöliitto. Saatavissa: https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2021/05/3b4c2265-sukupolvien-suhteet-netti_final.pdf. Luettu 15.1.2025.
- Kakstoimisto (2024). Kokemukset terveyspalvelujen riittämättömyydestä ovat yleistyneet huolestuttavasti – myös tyytymättömyys vanhustalvelujen riittävyyteen on kasvanut. Verkkouutinen, 27.7.2024. KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätö. Saatavissa: <https://kaks.fi/uutiset/kokemukset-terveyspalvelujen-riittamattomyydesta-ovat-yleistyneet-huolestuttavasti-myo-tyytymattomyys-vanhustalvelujen-riittavyyteen-on-kasvanut/>. Luettu 15.1.2025.
- Karonen, E. (2024). *Cenerational economic ineqaulity: life course approach tin income, consumption and wealth between cohorts*. Sosiologian väitöskirja. Turun yliopisto.
- Karttunen, Reeta (2010). *Keski-ikäisten ikäkokemus, ihanneikä ja hyvinvointi*. Pro gradu –tutkielma. Psykologian laitos, Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/25803/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201101171031.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kiilakoski, T. (2024). Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023. *Julkaisuja (Nuorisotutkimusseura)*. Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2024/09/nuorisobarometri-2023_uusin.pdf. Luettu 20.12.2024.
- Koskinen, S., Aalto, A., Koponen, P., Lundqvist, A. & Sainio, P. (2023). *Terve Suomi –verkkoraportti*, elämänlaatu. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL). Saatavissa: https://www.thl.fi/tervesuomi_verkkoraportit/ilmioraportit_2023/elamanlaatu.html. Luettu 20.12.2024.
- Kuntaliitto (2021). *Uusissa valtuutetuissa ennätysmäärä naisia ja kansanedustajia*. Kuntaliiton kuntavaalianalyysi 2021. Saatavissa: <https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2021/uusissa-valtuutetuissa-ennatysmaara-naisia-ja-kansanedustajia>. Luettu 20.12.2024.

- Kuri, A. (2024). *Työn joustoista apua työn ja läheishoivan yhteensovittamiseen*. Uutinen, 6.3.2024. Läheisenä työelämässä-hanke, Miina Sillanpään Säätiö. Saatavissa: <https://www.miinasillanpaa.fi/ajankohtaista/uutiset/tyon-joustoista-apua-tyon-ja-laheishoivan-yhteensovittamiseen>. Luettu 15.1.2025.
- Nummiaro, H. (2021). Sukupolvien välisellä oikeudenmukaisuudella on kahdet kasvot. Artikkelinä 7.7.2021, *Taloustaito*. Saatavissa: <https://www.taloustaito.fi/blogit/hannu-nummiaro/sukupolvien-valisella-oikeudenmukaisuudella-on-kahdet-kasvot/#3c6bd46c>. Luettu 17.12.2024.
- Pitkänen, V., Väyrynen, T., Jutila, K., Niemi, M. K., Simonen, J. & Manninen, A. *Miten meillä menee? Katsaus suomalaisten mielenmaisemaan 2024*. E2 Tutkimus. Saatavissa: <https://www.e2.fi/julkaisut/julkaisut/miten-meilla-menee-katsaus-suomalaisten-mielenmaisemaan-2024.html>. Luettu 15.1.2025.
- Pyöriä, P., Saari, T., Ojala, S. & Siponen, K. (2013). Onko Y-sukupolvi toista maata? Nuorten työorientaatio 1980-, 1990- ja 2000-luvuilla. *Hallinnon tutkimus* 32 (3), 197–212.
- Pyöriä, P. & Ojala, S. (2016). Eroaako Y-sukupolvi edeltäjistään? *Yhteiskuntapolitiikka* 81(1), 31–42.
- Sihto, T. (2020). Hoivan paikallisuudesta ja sukupuolittuneisuudesta tulee puhua. Artikkelinä 1/2020. Saatavissa: <https://vtkl.fi/hoivan-paikallisuudesta-ja-sukupuolittuneisuudesta-tulee-puhua>. Luettu 15.1.2025.
- Simonen, J., Heikkilä, A. & Westinen, J. (2021): *Työn sukupolvet. Tutkimus nuorten ja keski-ikäisten työelämänäkemyksistä*. E2 Tutkimus. Saatavissa: <https://www.e2.fi/julkaisut/julkaisut/tyon-sukupolvet-tutkimus-nuorten-ja-keski-ikaisten-tyoelamanakemyksista.html?p557=3>. Luettu 15.1.2025.
- Simonen, J. & Pitkänen, V. (2021). *Luottamusta ilmassa. Eri sukupolvien luottamus instituutioihin*. E2 Tutkimus. Saatavissa: <https://www.e2.fi/julkaisut/julkaisut/luottamusta-ilmassa-mutta-kuinka-paljon-tutkimus-eri-sukupolvien-luottamuksesta-yhteiskunnan-instituutioihin.html?p557=3>. Luettu 15.1.2025.
- Suomen Punainen Risti (2023). *Yksinäisyysbarometri 2023*. Tutkimusraportti. Taloustutkimus Oy. https://www.punainenristi.fi/globalassets/13.-uutiset/2023/yksinaisyys-koskettaa-yha-useampaa-suomessa/spr_yksinaisyysbarometri_2023_raportti.pdf
- Työeläkevakuuttajat (Tela) (2024). *Miten tehdä eri sukupolville reilu eläkeuudistus, kun sukupolvi enemmän erottaa kuin yhdistää?* Verkkootikseli, 20.3.2024. Saatavissa: <https://www.tela.fi/2024/03/20/miten-tehda-eri-sukupolville-reilu-elakeuudistus-kun-sukupolvi-enemman-erottaa-kuin-yhdistaa/>. Luettu 15.1.2025.
- Tilastokeskus (2023). *Eduskuntavaalit 2023*. Äänestäneiden tausta-analyysi. Saatavissa: <https://stat.fi/julkaisu/cl8mvt1xt143o0cvzel1m7esx>. Luettu 2.12.2024.
- Tilastokeskus (2021). *Kunnallisvaalit 2021*. Ehdokkaiden ja valittujen tausta-analyysi. Suomen virallinen tilasto. Saatavissa: https://stat.fi/til/kvaa/2021/04/kvaa_2021_04_2021-06-24_fi.pdf. Luettu 15.1.2025.

- Timonen, V. (2024). Ikääntymis- ja elämäntutkimuksen uudet avainsana. *Yhteiskuntapolitiikka* 89(2), 182–187. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/148832/YP2402_Timonen.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 15.1.2025.
- Turun yliopisto (2023). *Yksinäisyyden lisääntyminen on jatkunut myös koronarajoitusten purkamisen jälkeen*. Mediatiedote 29.6.2023. Saatavissa: <https://www.utu.fi/fi/ajankohtaista/mediatiedote/yksinaisyyden-lisaantyminen-on-jatkunut-myo-koronarajoitusten>. Luettu 13.12.2024.
- Uotila, H. & Jolanki, O. (2022). Kotona asuvien 60 vuotta täyttäneiden ihmisten yksinäisyys koronapandemian aikana. *Gerontologia* 36(3). Saatavissa: <https://journal.fi/gerontologia/article/view/111969/72424>.
- Uotila H. (2011). *Vanhuus ja yksinäisyys: Tutkimus iäkkäiden ihmisten yksinäisyyskokemuksista, niiden merkityksistä ja tulkinnoista*. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66801/978-951-44-8553-4.pdf?sequence=1>
- Vaarama, M. (2024). *Suomalaisten mielikuvat ja kokemukset vanhuudesta*. Artikkel, Tehdään iästä numero –kansanliike. Vanhustyön keskusliitto. Saatavissa: https://www.vanheneminen.fi/wp-content/uploads/sites/3/2024/10/Artikkeli_Suomalaisten_mielikuvat_vanhuudesta_Vaarama-Marja_VTKL_FINAL.pdf. Luettu 15.1.2025.
- Vaarama, M. (2009). Ikääntyminen riskinä ja mahdollisuutena. Yhteenveto ja päätelmät. Poliittisen kestävyden alaryhmän raportti. *Valtioneuvoston kanslian raportteja*, 3/2009. Valtioneuvoston kanslia. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/622958/R0309_Ik%C3%A4%C3%A4ntyminen+riskin%C3%A4+ja+mahdollisuutena.pdf. Luettu 15.1.2025.
- Vuorisalo, I. (2024). *60+ barometri yli 60-vuotiaiden hyvinvoinnista ja arjesta 2024*. Eläkeliitto. Saatavissa: https://www.elakeliitto.fi/sites/default/files/2024-09/EL_60plusBAROMETRI_2024.pdf. Luettu 13.1.2025.
- Zechner, M. & Sihto, T. (2023). The concept of generational contract: A systematic literature review. *International Journal of Social Welfare* 33(3), 710-723. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12636>.

TUTKIMUS

E2 Tutkimus on monitieteinen tutkimuslaitos, joka palvelee tiedolla yrityksiä, järjestöjä, säätiöitä, kuntia, ministeriöitä, poliittista päätöksentekoa ja mediaa. E2 Tutkimuksen hallituksen puheenjohtaja on Risto Murto ja toimitusjohtaja Karina Jutila.

www.e2.fi

MIINA SILLANPÄÄN
TULEVAISUUSAKATEMIA

Miina Sillanpään Säätiö on rohkea, uutta luova kehittäjä ja yhteiskunnallinen keskustelija. Vaalimme kaikessa toiminnassamme Miina Sillanpään henkistä ja materiaalista perintöä. Toimintamme on yleishyödyllistä ja tähtäämme yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Haluamme rakentaa yhteiskuntaa ja olosuhteita, joissa meillä kaikilla on mahdollisuus ikääntyä paremmin.

www.miinasillanpaa.fi

Työeläkevakuuttajat TELA ry on lakisääteistä työeläketurvaa hoitavien työeläkevakuuttajien etujärjestö. Perustehtävämme on työeläkejärjestelmän vahvistaminen ja alan toimintaympäristöön vaikuttaminen.

www.tela.fi